

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Структурно-стилістичні особливості організації поетичних текстів у
перекладацькому ракурсі (на основі поезії Дж. Г. Байрона)»

Студентки групи МПа 06-21
факультету германської філології і
перекладу
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад
(англійська мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Литвяк Тетяни Сергіївни

Допущена до захисту
« ____ » _____ 2022 року

Науковий керівник:
старший викладач,
кандидат філологічних наук
Ємець Н.О.

Завідувач кафедри теорії і практики
перекладу з англійської мови

_____ доц. Мелько Х.Б.
(підпис) (ПІБ)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Department of Theory and Practice of Translation from the English Language

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “Structural and stylistic peculiarities of poetic texts organization in the translation perspective (based on the G.G.Byron poetry)”

Group MPa 06-21
School of German Philology and Translation
Educational Programme Translation Studies:
Specialized Translation
(English and Second Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Tetiana S. Lytviak

Research supervisor:
N.O. Yemets
Senior Lecturer,
Candidate of Philological Sciences

Kyiv – 2022

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студентки VI курсу МПа 06-21 групи факультету германської філології і перекладу КНЛУ

Литвяк Тетяни Сергіївни

(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)**

Тема роботи Структурно-стилістичні особливості організації поетичних текстів у перекладацькому ракурсі (на основі поезії Дж. Г. Байрона)

Науковий керівник Ємець Наталія Олександрівна

Дата видачі завдання “10” вересня 2021 р.

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2021 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2021 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2021 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2022 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2022 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2022 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	07 жовтня 2022 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2022 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2022 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студентки VI курсу групи МПа 06-21 факультету германської філології і перекладу, спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Литвяк Тетяни Сергіївни

(ПІБ студента)

за темою Структурно-стилістичні особливості організації поетичних текстів у перекладацькому ракурсі (на основі поезії Дж. Г. Байрона)

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити ✓ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	☐ усі компоненти присутні , ☐ один компонент відсутній ☐ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ незначні помилки в оформленні ☐ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____

Кваліфікаційна робота _____ може бути (не може бути)

(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

(підпис керівника)

(_____)
(ПІБ керівника)

” ___ ” _____ 2022 р.

**РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студентки _____ **VI** _____ курсу групи _____ **МПа 06-21** _____ факультету германської філології і перекладу, спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)**

Литвяк Тетяни Сергіївни

(ПІБ студента)

за **темою** _____ Структурно-стилістичні особливості організації поетичних текстів у перекладацькому ракурсі _____ (на _____ основі _____ поезії Дж. Г. Байрона)

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — загалом 10 балів (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

(ПІБ рецензента)

(підпис рецензента)

” _____ ” _____ 2022 р

ЗМІСТ

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1	
ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ	5
1.1 Поетичний текст у соціо-культурному ракурсі: період англійського романтизму та творчість Дж. Г. Байрона	5
1.2 Проблематика перекладу поетичних текстів	11
1.3 Основні характеристики поетичного дискурсу	17
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2	
ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ	26
2.1 Відтворення структурних особливостей поетичних текстів	26
2.2 Відтворення стилістичних особливостей поетичних текстів	35
2.3 Образи-символи та порівняння у віршах Дж. Г. Байрона	44
Висновки до розділу 2	52
РОЗДІЛ 3	
ЗАСТОСУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ПРИЙОМІВ ДО ПЕРЕКЛАДУ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ	54
3.1 Лексико-семантичні трансформації у перекладах поетичних текстів Дж. Байрона	54
3.2 Граматичні трансформації у перекладах віршів Дж. Г. Байрона	63
3.3 Рекомендації щодо застосування трансформацій у перекладі поезії	76
Висновки до розділу 3	81
ВИСНОВКИ	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	93
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	94
ДОДАТОК	96
SUMMARY	106

ВСТУП

Дана випускна кваліфікаційна робота присвячена вивченню, дослідженню та перекладацькому аналізу поетичних текстів Дж. Байрона, який був новатором у своєму столітті. Важливість його лірики для становлення поезії теперішнього часу недооцінювати не можна. Сучасна картина світу дозволяє по-іншому поглянути та інтерпретувати творчість великого поета, яка зараз особливо популярна у наукових дослідників та мовознавців, які вивчають поетичний спадок англійської мови.

Поетичний переклад можна визначити як передачу поезії іншою мовою. Характеристики поезії можуть бути звуковими, синтаксичними, структурними чи прагматичними. Окрім трансформації тексту, переклад поезії також включає пізнання, дискурс і дії між людьми та текстовими акторами у фізичному та соціальному середовищі.

Поетичний переклад є особливим видом словесного мистецтва. На відміну багатьох інших видів тексту, які постають перед перекладачем, поетичний текст реалізує естетичну функцію на читача. Таким чином, при перекладі поетичного тексту перед перекладачем постають додаткові завдання, особливо за умови, що в тексті перекладу зберігаються віршована форма та розмір, що виражаються лексичними одиницями мови, на які переклад здійснюється.

Переклад поетичного тексту та переклад прозового тексту є двома різновидами художнього перекладу. Проте переклад поетичного тексту найбільш складний у зв'язку з його структурними та композиційними особливостями. Поетичний переклад, окрім складнощів власне художнього перекладу, відрізняється також проблематикою передачі ритміко-мелодійних та композиційних особливостей оригіналу.

Романтизм представляється одним із найзначніших напрямів у світовій культурі, що особливо інтенсивно розвивалося в кінці XVIII – першій половині XIX ст. у країнах Європи та у Північній Америці.

Поезія епохи романтизму має чимало характеристик, визначених часом, у якому вона була створена, але кожен автор також залишив власний унікальний відбиток на віршах, створених у той час.

Джордж Ноел Гордон Байрон – найбільший романтичний поет. Його вклад у літературу визначається, по-перше, важливістю його творів та образів, по-друге, розвитком нових літературних жанрів (ліро-епічна поема, філософська драма-містерія, роман у віршах та ін), новаторством у різних галузях поезики та участю в літературній боротьбі свого часу. Його творчість вважалася неортодоксальною, оскільки він писав про свої релігійні переконання та політичні погляди.

Творчість Дж. Байрона досліджувалась та була перекладена такими визначними вітчизняними поетами як Д. Паламарчук, В. Самійленко, Л. Українка, І. Наумович, О. Кониський, І. Верхратський, О. Навроцький, М. Старицький, П. Грабовський, Б. Грінченко, П. Куліш та інші. Перекладені ними твори популяризували англійського поета та сприяли його світовій популярності.

Оскільки в найближчому майбутньому процес поетичного перекладу не механізується, необхідність у поетичному перекладі не зменшиться, тому тема дослідження перекладу поезії не втрачає своєї актуальності.

Актуальність цього дослідження обумовлена необхідністю поглибленого вивчення методів та прийомів перекладу поетичних текстів Джорджа Гордона Байрона, які пережили століття і продовжують цікавити лінгвістів, перекладачів та вчених.

Наукова новизна нашого дослідження полягає в тому, що процес перекладу поетичних текстів розглядається як специфічний аспект перекладознавства, оскільки він зумовлений лексичними, стилістичними та структурними особливостями поетичних творів.

Об'єктом дослідження є індивідуальний стиль поетичного світу Дж. Байрона.

Предметом дослідження є порівняльний аспект аналізу оригіналу та перекладу з огляду на трансформації у поетичних текстах Дж. Байрона, виконані україномовними поетами.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є аналіз поетичного світу Дж. Байрона, а саме його творів на предмет виявлення стилістичних, лексичних та структурних особливостей, а також застосованих трансформацій.

Джерелами даних є поетичні твори Дж. Г. Байрона, відібрані з поетичних збірок та сучасних мас-медійних дискурсів шляхом суцільного відбору. Загальна кількість вибраних одиниць становить 100.

Методи, використані в дослідженні. Основними методами дослідження є метод структурного, лексичного та стилістичного аналізу поетичних текстів та їх українських перекладів, а також критичний аналіз теорії з перекладу поетичних текстів.

Теоретична цінність дослідження полягає в тому, що робиться перекладацький та науковий внесок у теорію і практику адекватного перекладу поетичних текстів. Проект перекладу поетичних текстів зазвичай спрямований на популяризацію поета чи поетів.

Практична цінність роботи визначається тим, що отримані результати можуть бути використані в практичній роботі перекладачів, а також у викладанні теорії та практики перекладу на університетському рівні, в наукових роботах та дослідженнях на тему проблем перекладу художніх творів.

Структура роботи. Наукова робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних теоретичних джерел, списку довідкової літератури, джерел ілюстративного матеріалу, додатку та анотації першою іноземною мовою (англійською).

У Розділі 1 надане загальне теоретичне підґрунтя для практичної частини, а саме основні проблеми перекладу поетичних текстів, характеристика поетичного дискурсу та особливості англійського романтизму за часи Дж. Г. Байрона.

У Розділі 2 описується відтворення структурних та стилістичних особливостей поетичних текстів, а також образність у поетичному дискурсі.

У Розділі 3 застосовуються практичні навички для аналізу тексту оригіналу з перекладеним текстом та надаються практичні рекомендації щодо застосування перекладацьких трансформацій і прийомів для досягнення адекватності перекладу відібраних поетичних текстів, та обґрунтування доцільності застосування саме цих прийомів перекладу.

Для написання теоретичного розділу цієї кваліфікаційної роботи було використано 77 джерел літератури. З них близько 30% іноземних джерел.

У Додатку містяться відібрані поетичні тексти мовою оригіналу та їх переклади, зроблені відомими українськими перекладачами.

Загальна кількість сторінок роботи складає 91.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ

«Поезія – це завжди неповторність, якийсь безсмертний дотик до душі»

Ліна Костенко

1.1 Поетичний текст у соціо-культурному ракурсі: період англійського романтизму та творчість Дж. Г. Байрона

Поезії приділяється так багато уваги і тому рішенням ЮНЕСКО було прийнято зробити 21 березня Всесвітнім днем поезії. Кожен поетичний текст унікальний по-своєму. У ньому не просто набір слів, непов'язаних за змістом, а частинка душі автора, його світогляд і емоції. Термін «поезія» пов'язаний із мистецтвом слова і фольклором та, у вужчому розумінні, являє собою ритмічно організоване мовлення, сформоване на основі конкретної історичної версифікаційної системи на відміну від прози [78].

Поетичний текст – це особлива форма комунікації, яка зображає не події, а певний світ, зображений та підлаштований відповідно до естетичного погляду та розуміння автора. Мовна модель у поетичному тексті набуває особливих рис, обрамлених в індивідуальне світосприйняття автора. Творець слова, спираючись на його властивості, немов змальовує предмети світу та поєднує їх із внутрішніми духовними образами, які відповідають його естетичному ідеалу [11:123]. Також, для створення певної образності та поетично-мовного розмаїття, поет використовує тропи. Тропи – це виражальний засіб, прикметною особливістю якого є вживання слова чи сполуки слів у переносному значенні (метафора, гіпербола, літота, метонімія, синекдоха, антономазія, іронія, персоніфікація, алегорія, перифраз, епітет, оксиморон, метаморфоза) [3: 123-125; 43: 190;45].

Індивідуальний стиль автора є неповторним відображенням, дзеркалом душі. Наприклад, В. А. Виноградов вважає, що “специфічні мовні особливості певного носія мови” відіграють особливу роль у поезії, де важливим є співвідношення загальних та індивідуальних стильових характеристик [12: 144]. В. С. Модестов говорить про “авторську манеру” і про “індивідуальний підхід поета”, однак акцентує увагу на “формах мови” як проявах авторської манери [41:39]. А. І. Єфімов, закликаючи дослідити елементи “нового, індивідуально-авторського”, що “вносить письменник до системи засобів літературного висловлювання”, вживає для опису цих засобів словосполучення “склад письменника”, який розуміє як “індивідуальну систему побудови мовних засобів, яка продукується і застосовується письменником при створенні художніх творів” [21:166]. Таким чином поетичні тексти стають немов письмовим каналом зв'язку з метою збагачення внутрішнього світу читача [2: 20,21,69].

Поезія – це багатогранний прояв у певних формах, що несуть у собі стилі, образи та музику як відображення найпотаємніших емоцій і думок внутрішнього розуму поета, що виникли в результаті різного роду подій, почуттів і пристрастей, включаючи лиха, печалі, болі, сльози, гнів, розчарування, смуток, страждання, депресія; умиротворення, очікування, надія, підбадьорення, натхнення, просвітлення; задоволеність, радість, щастя, радість, посмішка, сміх тощо. Поезія представляє сутність предметів, їх ідеї не абстрактно, а конкретно за допомогою образності слова.

Поетичний текст як комунікативне явище, будучи одиницею поетичного дискурсу, існує в дискурсивному середовищі. Це комплексне утворення або певна загальна основна система, в якій розвиваються процеси мовлення. За словами видатного науковця, Жан-Жака Куртіна, поетичне середовище – це унікальна дискурсивна сфера пам'яті, позбавлена агента, в якій існує «голос без імені» [34]. Поетичні тексти, які утворилися і були залучені до особливого середовища, існують як об'єкти поетичної культури, що визначають свою

безцінну смислову природу. Напрямок потоків поетичної енергії, що становлять дискурсивне концептуальне покриття, певною мірою визначається семантикою відповідного мовного знака. Таким чином, враховуючи різні значення слова "поезія", яке зустрічається в тлумачних словниках, відповідне поняття в мовній свідомості реалізується на різних рівнях: 1) культурний (рівень мистецтва) – як специфічний вид творчості одного чи кількох поетів; 2) аксіологічний рівень – означає елегантність, чарівність, красу; 3) емоційний рівень – ліризм, сердечність; 4) гносеологічний рівень – як сфера уявного існування, світ фантазії.

Як правило, поетичні поняття не численні через обмежену кількість тем у ліричних творах. Тому в поетичному тексті типові стандартні значення концепту не тільки актуалізуються зовсім інакше, а й з'являються нові. Поетична мовна особистість – це унікальний тип мовної особистості, що володіє специфічною семантичною структурою свідомості, яка може реалізуватися в двох іпостасях – поета і читача. Ця особистість характеризується творчим прагматизмом, естетичною мотивацією (на прагматичному рівні), образним мисленням, уявою та творчою фантазією (на когнітивному рівні). Зовнішні механізми комунікації пов'язані з метадискурсивним середовищем, а саме з факторами, що супроводжують поетичне спілкування комунікативною інтерференцією, комунікативними медіаторами та міждискурсивним діалогом.

Ключовим для форми для поетичного тексту є і система знаків мовного коду, а також ритм, рима, строфіка, музичність, мелодійність і т. ін. Ці атрибути мови надають поетичним текстам особливої упорядкованості, яка робить їх більш залежними від самого слова в поетичному тексті. Слово в літературних прозових творах, у будь-якому випадку, може одночасно мати усі семантичні та стилістичні можливості у яскраво вираженій або прихованій формі, в той час, як для слова в поетичному тексті неабияк важливою є його звукова матерія. Тому можна зробити висновок, що слово в поетичних творах наділене

специфічними якостями, і контекст – лінгвістичне середовище слова, в якому воно застосовується – більш складною системою, аніж контекст у прозових творах. Отже, для успішного здійснення комунікації, а особливо правильного розуміння поетичного тексту, необхідною умовою є знання не лише значення слова, а і його значення в контексті [10: 47]. Поетичний текст має особливу структурну організацію, до якої відносяться такі структурні елементи як кількість строф, число рядків у строфі вид рими і т.д., які мають важливе значення. Завдяки своїй структурі поезія здатна передавати такий обсяг інформації та сенс, який іноді просто неможливо описати звичайними словами [38: 23]. Змістом в поезії зазвичай називають сукупність смислових елементів, які відображають усі задуми автора та ідею твору, а форма – це розташування цих важливих змістовних елементів у поетичному тексті [6].

Для романтичного твору характерні особлива емоційна атмосфера високих почуттів та пристрастей, щирість та безпосередність емоцій, вільна композиція. Романтизм (фр. *romantisme*) – це ідейний та художній напрямок у європейській та американській культурі кінця XVIII століття - першої половини XIX століття. Романтизм характеризується утвердженням цінності духовно-творчого життя особистості та зображенням бунтарства у творах. У XVIII столітті романтичним називали все фантастичне та існуюче в нереальному світі [44].

Для романтизму характерна загострена увага до душевного світу людини. Романтичний герой відчуває бурхливі почуття, прагне драми та досконалості і мріє про ідеал. Англійський романтизм почався з поезії, у ній вельми поширеними стали ліричні жанри і ліро-епічна поема [63]. В естетиці романтизму велике місце займає високе та прекрасне. Романтики вважали уяву найвищою формою пізнання. Романтики високо цінували у мистецтві її моральний вплив на душі людей. В період англійського романтизму виділяється два покоління поетів-романтиків:

старші (У. Блейк, поети "озерної" школи) та молодші (Дж. Байрон, П. Шеллі, Дж. Кітс).

З ім'ям Байрона пов'язане уявлення не лише про англійський романтизм, а й про романтизм взагалі. Лорд Джордж Гордон Байрон (1788-1824), був центральною фігурою європейського романтизму. Його твори будуть проаналізовані в цій роботі. Індивідуальний стиль кожного окремого поета є сукупністю його стилістичних особливостей, обумовлених специфікою його сприйняття навколишньої дійсності, використанням ним широкого асортименту способів вираження імпліцитного сенсу. Найвідоміший англійський поет став основоположником жанрів лірико-епічної поеми («Паломництво Чайльда Гарольда») та роману у віршах («Дон Жуан») [5]. Головним відкриттям Байрона було створення ним нового образу – «байронічного героя», який поєднав у собі добро і зло, що існує у двох іпостасях: борця за Бога («Прометей») та навпаки волелюбного, сатанинського та демонічного («Корсар», «Абідоська наречена»). Байрон першим почав усвідомлювати долю художника-творця естетично.

Лірика Байрона — це сам поет, його почуття, його біографія. Його книги пронизані бунтарським духом та відтворюють конфлікт сильної особистості із суспільством. Вже перші пісні "Чайльда Гарольда" зробили Байрона знаменитим. Слідом за 1-ою та 2-ою піснями «Паломництва Чайльд Гарольда» Байрон створює шість поем, які отримали назву «Східні повісті». Звернення до Сходу було характерним для романтиків: воно відкривало їм інший тип краси [33;50].

З усіх англійських поетів періоду романтизму Джордж Гордон, лорд Байрон був тим, чиє життя та мистецтво найпослідовніше поєднувалися в громадській уяві. Лорд Байрон став літературною знаменитістю на початку своєї кар'єри, і часто писав вірші, засновані на власному досвіді, включаючи свої подорожі, скандали, особисті стосунки та участь у бурхливих політичних подіях того часу. Роблячи це, він створив категорію, яку ми звикли називати

«байронічною», її герой-мандрівник, шляхетний розбійник, водночас переконливий і переслідуваний втратою, зухвалий і бунтарський, але зрештою жертва власних пристрастей. Ця особа виникла в основному з першого великого твору Байрона, «Паломництво Чайльд Гарольда». Дж. Байрон зображував вільну, незалежну та героїчну особистість, байронічного героя, який був відображав та був прототипом боротьби за волю.

Написання романтичних поем стало одним із нових досягнень Дж. Байрона в поезії. Однак, лірику Дж. Байрона часто відокремлювали від високого романтичного канону, насамперед через те, що вона погано узгоджується з медитативними структурами Дж. Кітса чи розмовними віршами С. Колріджа та У. Вордсворта. Ці інші поети-романтики мають тенденцію створювати лірику, яка висуває на перший план свою власну щирість як спонтанні відображення певного повороту розуму поета. Дж. Байрон часто пише ліричні вірші, спонукані особистим досвідом і обставинами, і ряд його текстів написані у відверто ностальгічних термінах; втрата кохання та молодості – загальні теми. Проте вірші часто повторюються самі по собі, оголюючи власну позицію оратора в іронічній підводній течії, зберігаючи при цьому простір для оригінальних емоцій.

Поети-романтики намагалися втекти в ідеальний світ, створений уявою в різних формах. У. Вордсворт шукав у красі та спокої природи найглибшу реалізацію цієї душі. Дж. Байрон проголосив своє повстання проти людських установ і з презирством сміявся над лицемірством дворянського класу, до якого він сам належав. Творчість Байрона була новаторською, сповненою ідей, які хвилювали не тільки його поціновувачів. Байронізм – це ціла філософія, система поглядів, що виникла в період смутку та страшної туги людей.

Дж. Кітс відкрив душу вселенської краси в істинах життя і природи, легендарного середньовіччя, яке захопило його. Усе це ілюструє багате розмаїття романтичної уяви, а також її чудовий розмах.

Таким чином, романтизм став літературним явищем, у якому революційний дух людини відкрив несподівані джерела емоційних переживань. І цей творчий дух намагався образно реалізувати таємницю життя, красу природи, силу кохання, чарівність краси й романтики.

1.2 Проблематика перекладу поетичних текстів

Художні тексти зазвичай містять велику кількість засобів виразності, при передачі яких від перекладача потрібна особлива акуратність та точність. Найпоширенішими стилістичними прийомами в художніх текстах виступають метафори, епітети, порівняльні звороти, уособлення, неологізми, архаїзми, повтори (лексичні, фонетичні, морфемні і т.д.), діалектизми, професіоналізми, реалії, топоніми та назви, що говорять і т.д. [51: 151; 68].

Поетичний переклад, як і інші види перекладів, виступає передусім актом міжмовної та міжкультурної комунікації. Водночас поетичний переклад передає поетичну інформацію, використовуючи виключно повний текст, кожен компонент якого набуває справжнього змісту лише як частина цього цілісного тексту [7: 63]. У поетичному тексті використовуються такі самі слова і висловлювання, як і у звичайній мові, але через особливу структуру віршованого тексту повністю змінюється механізм утворення сенсу, перебудовуються і парадигматика, і синтагматика мови, і навіть її комунікативна спрямованість.

Проблемою перекладу поетичних текстів займалися такі відомі вчені, як Н. Галеєва, В. Комісаров, Ю. М. Тинянов, В. Коптілов, Л. Лазаренко, М. Брандес, Т. Евсюкова, Я. Рецкер, Х. Назаркевич [13; 29; 49; 30; 31; 36; 9; 20; 47; 43]. Вони звертали увагу на переклад мовних засобів, особливість перекладу поетичних творів різних жанрів, таких як вірші, балади, сонети, поеми. Також небайдужими до проблематики перекладу поетичних творів є й українські дослідники, зокрема В. Говердовський, І. Харитонов, Л. Коломієць, які

зосереджують свою увагу на головних проблемах поетичного перекладу, його методологічних засадах, мові поетичного перекладу в аспекті лінгвістичної прагматики тощо [15; 27; 53].

Поезія – одна з найбільш творчих форм вираження. Таким чином, кінцева мета перекладачів поезії полягає в тому, щоб якнайточніше передати задум, зміст і стиль оригінального вірша. У деяких випадках завдання може здатися нездійсненним, оскільки поетичні тексти мають складну риму, метрику, ритм, метафори та багато інших факторів, які можуть створити різні проблеми при перекладі поетичних текстів.

Поетичний текст обмежений ритмічними, звуковими і метафоричними системами, в яких кожна морфема, слово або цілий рядок вертикально і горизонтально пов'язані один з одним і набувають додаткового та багаторівневого змісту. У результаті, слова з цього тексту не відповідають своєму значенню у реальній мові, а є лише їх омонімами. Більше того, поетичний контекст, на відміну від прозового, влаштований таким чином, що посилює словникову багатозначність кожного слова, так що кожне слово у вірші означає поняття, яке за ним закріплено у лексиконі. Зрештою виходить особливий, тобто "просторовий", "тривимірний" текст, який відрізняється від звичайної "лінійної" прози [7: 64]. Однак, у цьому проявляється сама складність перекладу поетичних творів через багатозначність слова та часто складну побудову тексту з уживанням певних структурних та семантичних зв'язків [40].

Окрім передачі мовою перекладу змісту тексту, переклад художніх текстів передбачає творче перетворення тексту оригіналу відповідно до експресивних можливостей мови перекладу. Наприклад, однією з найбільших проблем під час перекладу поетичних текстів є метафори. Метафори є специфічними для конкретної мовної бази на основі культури, інтересів, поведінки, стилю життя та багатьох інших факторів. З цієї причини вони є однією з головних труднощів перекладу поетичних текстів. Наприклад, фразу

«швидко, як спалах» неможливо перекласти дослівно, отже доцільним є використання відповідної альтернативи мовами оригіналк. Метафори здатні формувати образи та доносити основні думки читачам, отже, перекладачі також мають створювати той самий ефект на аудиторію. Це додає додатковий рівень труднощів для перекладачів, оскільки вони повинні вільно володіти мовою перекладу, розуміти культуру, інтереси, поведінку, спосіб життя та різні інші елементи, щоб досягти такого ж впливу.

Ускладнює завдання перекладача і те, що «художній переклад на відміну інших видів перекладу завжди зумовлений необхідністю передати такий компонент повідомлення як інформацію про структуру тексту» [32: 176]. Особливо це важливо при перекладі поетичних текстів, структура яких має високу інформативність (ритмічна організація, рима, розподіл на строфи). Звичайно, повністю зберегти форму тексту оригіналу неможливо, тому «мистецтво поета-перекладача починається з уміння знайти точку перетину між оригіналом і перекладом» [56: 45;56]. Необхідно робити основний наголос на передачу головної думки та настрою тексту оригіналу; невеликий відступ від джерела не є помилкою. Головне, щоб твір виглядав цілісним і читач не мав думки, що він читає переклад, а не оригінальний авторський текст [48: 75; 59]. У поетичному перекладі важливо зберегти суттєве та замінити несуттєве. До суттєвого належать характерні риси епохи, національна та соціальна специфіка, творча індивідуальність автора та досягнення аналогічного оригіналу художнього враження загалом [18; 69]. Перекладаючи поетичний твір, уважність до особливостей оригінального тексту автора це одне з того, до чого перекладачеві необхідно бути надзвичайно уважним. Звісно у процесі перекладу виникають такі перешкоди з системою віршування мови оригіналу та мови перекладу. Цією проблемою займалися Л. С. Бархударов, В. М. Комісаров, А. В. Федоров, С. Ф. Гончаренко, І. С. Олексієва та інші [24: 286].

Передача поетичної форми твору це одне з найважливіших перекладацьких завдань. Безперечно, перекладач, працюючи з текстом, повинен знати епоху, в яку жив і творив поет, його стиль, а також інші його твори. Таким чином, досягається максимальна еквівалентність перекладу, зберігаються прагматичні, стилістичні та семантичні аспекти оригінального тексту. На думку Л. С. Бархударова, труднощі перекладу поетичних творів полягають у «розбіжностях структури двох мов та формальними вимогами до поетичних текстів» [7: 41]. Перекладач має адекватно передати ритм, римування, а також виразні засоби поезії. Рима приваблива і надає відчуття цілісності словам, які нанизані разом. Однак практичне та критичне завдання перекладача полягає в тому, як зберегти оригінальне значення та вираження при перекладі поетичного тексту. Ритм у поезії пов'язаний із відповідною кількістю складів у кожному рядку, і лінгвісти мають знайти значущі слова, які підходять з точки зору ритму та рими. Існує висока ймовірність того, що проста зміна розміру може негативно вплинути на поетичний текст, і щоб уникнути таких ситуацій, перекладачі мають знайти слово, яке ідеально підходить по змісту і в результаті отримати еквівалентну структуру.

Л. С. Бархударов підкреслює, що навіть якщо неможливо знайти іншомовні еквіваленти будь-яким елементам тексту оригіналу, є можливість «відтворення всього тексту як певної структурно-семантичної єдності засобами іншої мови» [7: 42]. В середині тексту перекладу не тільки допустимі, але часто і просто неминучі численні перестановки та перерозподіл окремих смислових елементів [48: 50]. У рамках прозового перекладу основною складністю є збереження поетичної форми твору. У поетичному перекладі зберігаються всі властивості поетичного тексту, крім рими.

Головна проблема при перекладі поетичного тексту це його структура. Саме поетична структура завдає так багато складнощів при створенні іншою мовою адекватного оригіналу тексту. Річ у тому, що мова перекладу може суттєво відрізнитись від мови джерела, як стилістикою, так і мовними

конструкціями, що ставить перед перекладачем завдання відтворити авторські ідеї та образи у мові перекладу [22: 104; 65; 76]. Головними труднощами під час перекладу віршів є завдання вмістити оригінальний сенс у рамки обраного віршованого розміру. У даному випадку необхідно робити основний наголос на передачі головної думки і тону оригінального твору [22: 105; 57; 70].

Звісно ж є і противники поетичного перекладу, такі як Г. Бейтсон і М. Турко. Вони впевнені, що коли звучить перекладений іншою мовою поетичний текст, то це вже новий текст. Вони наголошують, що поезія повністю втрачається в перекладі. Наприклад, Лазим розглядає переклад віршованих творів і розкриває сумніви та запитання щодо можливості перекладу поезії [67]. Тому, від перекладача поезії вимагається відновлення вихідного змісту та досягнення певної функціональної еквівалентності тексту перекладу та тексту оригіналу. Особливо складно зберегти образ, який розкривається в різних поетичних тематично або ідейно об'єднаних текстах. В інтерпретації важливо відтворити смислове ядро відповідного романтичного макрообразу [8: 7]. Інтерпретація основних поетичних концепцій за допомогою концептуально-теоретичних інструментів домінуючого в сучасній лінгвістиці напряму когнітивно-дискурсивної парадигми дозволяє скласти цілісну картину континууму поетичного інтелекту. Для всебічного мовного тлумачення тієї чи іншої поетичної одиниці недостатньо адекватно осягнути лише окремі елементи тексту. Необхідно визначити їх місце в системі художнього мовлення всього континууму поетичного інтелекту. Такий підхід повністю відповідає ідеям когнітивно-комунікативної стилістики. Відповідно до чого своєрідність сучасного лінгвістичного мислення визначається тенденцією до нелінійного уявлення про виникнення та функціонування цілісних самоорганізуючих систем. Система художньо-поетичного мислення – одна з них. Для адекватного та професійного перекладу поетичних текстів необхідні відмінні від перекладу прози принципи та критерії. При перекладі поетичних творів відтворити у перекладі зміст і форму вдається рідко, тому переклад не обходиться без втрат.

Зазвичай заради збереження змісту жертвують формою. Основні вимоги, яким повинен відповідати адекватний переклад на думку таких науковців, як А. Федоров та Г. Гачічеладзе, є такі:

- 1) Точність. Перекладач не повинен доповнювати й пояснювати слова автора.
- 2) Стислість та лаконічність.
- 3) Легкість розуміння тексту
- 4) Відповідність нормам української літературної мови.

Перекладаючи поетичні тексти перекладач повинен «відтворити метричну форму у близькій відповідності з оригіналом, зберегти зв'язок, створений оригіналом» [51; 14]. Будь-який поетичний текст необхідно розглядати у трьох аспектах: смислового, стилістичного та прагматичного. Вони підлягають відтворенню під час перекладу, проте ніколи не можуть бути передані зі стовідсотковою точністю. Проблемам перекладу поезії завжди приділялося значно більше уваги, ніж перекладу інших літературних форм. Однак численні роботи у цій галузі переважно є або оцінки різних варіантів перекладу окремого твору, або розповіді окремих перекладачів про те, як вони вирішують свої проблеми у перекладі.

К. Доллеруп пропонує виділити чотири «шари» під час перекладу ліричного тексту:

- 1) структурний – охоплює весь текстовий порядок елементів, а також уривки та епізоди;
- 2) лінгвістичний – включає милозвучність, звуки, слова, порядок слів, «стиль»;
- 3) змістовний – взаємозв'язок між основними моментами перекладу;
- 4) «навмисний». Модель теоретично не значуща і залежить від охоплюваних одиниць [60].

Як зазначає Є. Р. Еткінд, будь-які поетичні тексти завжди несуть у собі ставлення автора до зображуваного: 1) сюжет вірша, 2) образ поета, створений для кожного вірша [56].

Також виділяються такі вимоги для збереження компонентів віршової форми та системи образів І. С. Алексєєвої:

- 1) зберегти розмір та стопність;
- 2) зберегти наявність/відсутність рими;
- 3) зберегти тип чергування рим;
- 4) відобразити звукопис – відтворити її забарвлення, зберігаючи у перекладі повтор фонем, близька за звучання фонеме оригіналу;
- 5) зберегти кількість лексичних та синтаксичних повторів [1].

Згідно з вищесказаним, можна зазначити, що К. Доллеруп звертає увагу на певні формальні критерії, І. С. Алексєєва робить акцент на форму та звучання, а Е. Г. Еткінд на передачу сенсу поетичного тексту. Поезія тісно пов'язана з мовою і залежить від неї, суворі формальні вимоги та обмеження, що накладаються на поетичний текст та виразні засоби поезії цілком мають мовний характер і нерозривно пов'язані із системою саме даної конкретної мови. У поетичному тексті першочергово передається суб'єктивне, індивідуальне ставлення автора, звідси роль, яку грає в тексті ритм, звук, інтонація, що надає лексиці вірша підвищено емоційне забарвлення, всі ці елементи внутрішньо пов'язані та утворюють цілісну виразну систему. Ця система мови зумовлена переживаннями, що стоять за нею, станом характеру героя, тому при перекладі поезії перекладач має враховувати національні особливості образних традицій оригіналу та перекладу [16: 109].

1.3 Основні характеристики поетичного дискурсу

Дискурс – це мовлення, занурене у життя [4: 136]. На думку науковців, поетичний дискурс є різновидом художнього дискурсу [28: 253; 35]. Видатна дослідниця Є.А. Горло, зазначає, що поетичний дискурс це гетерогенна єдність, яка реалізовується у вигляді історичного і культурологічного процесів у вигляді поетичних текстів, створених групою суб'єктів або окремими суб'єктами,

наділеними здібностями естетично перетворювати дійсність крізь призму авторської майстерності в художньо завершену форму [19: 35].

Поетичний дискурс – це літературне спілкування, в якому особлива увага зосереджується на вираженні почуттів, думок, ідей або опису місць чи подій за допомогою відмітної рими, ритму, стилю та уяви [79]. Ньюмарк стверджує, що поезія є особистою та концентрованою формою письма, без надмірності, де слово, як одиниця мовлення, має більше значення, ніж у будь-якому іншому типі тексту [72: 163]. У поетичному дискурсі поети або письменники використовують звичайні слова привабливим способом, щоб зобразити почуття та емоції. Шлях поетичного дискурсу передбачає певні кроки, починаючи з різних джерел, розумову реалізацію і, нарешті, в готовий продукт, як поезія.

Дискурс це одиниця мови, довше одного речення. У більш широкому розумінні дискурс – це використання усної або письмової мови в соціальному суспільстві. Основними ознаками структури дискурсу є час, простір і клас. Час є очевидним елементом у всіх видах дискурсу, які включають послідовність пов'язаних подій – наприклад, у романах, оповіданнях, драмах, епічній поезії, історії, та навіть у інструкціях із застосування. Дискурс відіграє важливу роль у процесі розвитку мови [55]. У контексті теорії Стівена Крашена саме наявність дискурсу заохочує оволодіння мовою, яка є продуктом підсвідомих процесів, а не навчання, яке відбувається під чіткими інструкціями [66]. Основні цілі дискурсу – переконати, інформувати і створити. Дискурс відноситься до того, як ми думаємо і висловлюємося про людей, речі, соціальну організацію суспільства [25; 75]. Таким чином, дискурс, влада та знання тісно пов'язані між собою і працюють разом, створюючи ієрархії.

Поетичний дискурс – це складна, нелінійна система поетичних текстів. Його образні елементи мовлення являють собою інтегративну і системно пов'язану єдність мовних, прагматичних, соціокультурних, ментальних і паралінгвістичних характеристик. Поетичний дискурс, який розглядається як система, передбачає, що він одночасно містить динамічний процес створення

образу в мовленні та інтеграції в його соціальний контекст, що створює поетичний текст. Існування поетичного дискурсивного середовища визначається не лише його культурним аспектом та специфічною мовною основою, а і його асоціативно-похідною природою. Вона зумовлена нелінійною взаємодією факторів, що її породжують. Сенс, що виробляє енергію дискурсу, живиться різними енергетичними потоками: образність, знаково-символічна інтерпретація вихідних образів; формування змінної активності у текстах (ситуативного, комунікативно-прагматичного та культурного контекстів). У своїй єдності згадані вище енергетичні потоки представляють асоціативну дериваційну сутність дискурсу. Завдяки цьому мовні знаки перетворюються на образні одиниці, здатні нести не тільки раціональну інформацію, але й виражати безмежний спектр людських емоцій, що представляють собою єдність здатності людини розуміти й співпереживати подіям у навколишньому світі. Сутність поетичної стихії художнього мовлення визначається функціональними відтінками сенсу поетичного дискурсу як цілісної, відкритої та динамічної одиниці. Із самого її центру виходить художньо-естетично відшліфоване поетичне слово. Досить звичайне слово, яке не насичене образами у повсякденному мовленні, у поетичному тексті перетворюється на яскравий словесний образ іноді з непередбачуваними доповненнями дискурсивного характеру. Хоча ми можемо описати текст занадто емоційно, однак завжди можна висловити ту саму ідею з меншою кількістю слів, більш лаконічно і доступно для будь-якого читача. Точніше, одна з найпоширеніших проблем поетичного дискурсу полягає в тому, що лише невелика частина читачів має лінгвістичні засоби, щоб зрозуміти усі слова та певні стилістичні звороти. Мистецтво – це не властивість небагатьох, а місце зустрічі, яке має закликати нас усіх до обміну досвідом та почуттями. Коли ми перетворюємо літературу на джерело академічних творінь, ми нічого не робимо, а оточуємо її непрохідними бар'єрами, які не дають їй розвиватися й збагачуватися.

Поетичний дискурс, як правило, повен метафор. Метафоризація має кумулятивний ефект, що свідчить про особливе сприйняття дійсності. Саме це і прагне вловити перекладач [64: 4]. У теорії перекладу метафори Ньюмарк пропонує наступне:

- відтворити такий самий образ в мові перекладу;
- знайти відповідник у мові перекладу;
- переклад метафори порівнянням;
- опущення
- передача змісту [72: 88–91].

Поетичний дискурс як сукупність поетичних текстів є цілісним, що визначається його структурою. Структурований характер поетичного дискурсу зумовлений когнітивними причинами. По-перше, експлікуються особливі елементи поетичного мислення чи поетичної концепції, серед яких виділяються універсальні – наявні всередині тексту та дискурсоутворююча концепція «Поезія». По-друге, воно визначається зовнішнім полем (комунікативні умови, що характеризуються існуванням конкретної поетичної мовної особистості, представлені подвійно – як особистістю поета, так і особистістю читача). Таким чином, поетичне мовлення – це те, що має естетичну мету і використовує для її досягнення літературні ресурси та каламбури, хоча зазвичай це пов'язано з віршами, поетичний дискурс також може розвиватися в прозі. Загалом, цей тип дискурсу прагне викликати емпатію у читача завдяки посилянню на універсальні теми (наприклад, щастя, любов, ностальгія тощо.). Іншою характеристикою поетичного дискурсу є те, що він пропонує особливе бачення світу. Він не зосереджений на об'єктивній реальності, але, звертаючись до емоцій та естетики, особливим чином відноситься до реального [62]. Автори часто вдаються до експериментів як у змісті твору так і в його структурі. У цьому полягає відмінність поетичного дискурсу від інформативного тексту, в якому письменники переслідують об'єктивність власних думок. У будь-якому разі, це правда, що ніхто не може бути на 100 відсотків об'єктивним, тому в

будь-якій літературній творчості є межі, які відповідають досвіду, знанням та інструментам авторів.

Дискурсивний простір поетичного тексту – це комунікативна подія, репрезентована в ньому та інтерпретована мовною особистістю. Він актуалізується мовленнєвою свідомістю як асоціативно-образний фрагмент поетичного спілкування. У дискурсивному просторі поетичного тексту можна виділити: 1) когнітивний аспект – ментальний простір, тобто елемент мовної свідомості особистості; 2) комунікативно-прагматичний аспект – простір, не замкнений усередині певного поетичного тексту, а пов'язаний з умовами його створення, цілями та завданнями; 3) лінгвокультурний аспект – простір, пов'язаний із відповідним внутрішнім текстом.

До факторів, що визначають існування дискурсивного простору поетичного тексту, можна віднести: а) особливості конкретної комунікативної ситуації; б) специфічну діяльність розуму творця та одержувача, спрямовану на відображення подій у поетичному тексті; в) його особливі дискурсивні ресурси. Поетичний дискурс як пізнавальне явище створюється індивідуальним сприйняттям та інтерпретацією дійсності, що спонукає поета до віршування. Поезія народжується в координатах, що визначають зміст і спрямованість діяльності поетичної мовної особистості, а саме: 1) онтологічна координата, що відповідає завданню поетичного світотворення; 2) словесна координата, що відповідає мові, що є універсальною системою моделювання; 3) пізнавальна координата, що відповідає творчій діяльності поета. У свою чергу, когнітивний аспект поетичного тексту пов'язаний з відображенням особливих задумів поета в його смисловій структурі та специфікою його словесного міркування з його прагненням передати інформаційний комплекс, що включає концептуальний, експресивний та емоційний компоненти, орієнтовані на сприймання мислення.

Основною ментальною одиницею поетичного дискурсу є поетичне поняття, що утворює дискурсивно-когнітивний простір поетичного тексту. Це оригінальна форма художньої концепції, що володіє специфічно розмитою

архітектонікою і визначається асоціативними відтінками смислових механізмів формування її змістової структури [61]. Поняття у поетичному дискурсі не є жорстким утворенням. Сформовані на основі думок і знань пізнавальні інтенції відображають результат формування поняття в генеалогії (передається від покоління до покоління у вигляді архетипного компонента), онтогенезі та етногенезі. Ці пізнавальні інтенції виникають на початковому етапі формування поетичної концепції в індивідуальній свідомості поетичної мовної особистості. Це своєрідний когнітивний камертон, який є основою для розуміння мовних висловів, що представляють ту чи іншу поетичну концепцію. Дослідження еволюції та особливостей репрезентацій слів у базовій дискурсній концепції «Поезія» показало, що створення мовно-когнітивного «концептуального образу» в етніко-культурній свідомості є тривалим процесом. З одного боку, це тісно пов'язано з особливостями внутрішнього формотворення кожної з лексем, що її репрезентують. З іншого боку, це пов'язано з позамовними чинниками, що визначають зміни в поетичному дискурсі – культурному смислового просторі. Важливу роль у формуванні культурного шару концепту відіграють індивідуальні особистісні смисли, які підлягають асоціативно-оформленій експлікації у зв'язку з пізнавально-прагматичними намірами поета.

Комунікативні механізми поетичного дискурсу реалізуються у двох вимірах – зовнішньому та внутрішньому. Внутрішні комунікативно-прагматичні механізми визначаються специфікою поетичної мовної особистості, яка бере участь у процесі поетичного спілкування. Для адекватного розуміння специфіки міжсуб'єктивної комунікації у поетичному дискурсі важливо пам'ятати хоча б про дві її категоріальні властивості. По-перше, окрім тексту, поетичний дискурс містить різноманітну позамовну інформацію (пізнання навколишнього світу, подій, думок, цінностей), що відіграє особливо важливу роль у розумінні та сприйнятті поетичного мовлення. По-друге, сукупність думок, сформованих у певному соціокультурному контексті; цінності, що характеризують дискурс, утворюють

метадискурс. Метадискурсом можна назвати дискурс вторинного порядку. Метадискурсний простір – це лінгвокультурний простір, у якому певний тип дискурсу підлягає обговоренню та оцінці.

Поетичний метадискурс, тобто той, що включає тексти про поетичні тексти, є елементом поетичного інтердискурсу, який передбачає конкретні умови для реалізації дискурсивного процесу [74; 52]. Це ті чинники, які визначають форму і зміст дискурсу ззовні. Одиниці поетичного метадискурсу представлені різними формами: критикою, статтями в журналах, нотатками, листами, поглядами на поетичну творчість. Метадискурсивні процеси безпосередньо пов'язані з особливостями поетичної комунікації. Комунікативний акт з точки зору когнітивно-дискурсивного підходу є складним механізмом і його специфіка визначається багатьма факторами. На перший план виходять численні особливості людини, яка сприймає цей текст. Реципієнтом, найчастіше, є «звичайний читач», *homo poeticus*, чия здатність сприймати й інтерпретувати пов'язана з безліччю внутрішніх і зовнішніх дискурсивних факторів. Крім того, реципієнтом може бути: 1) учасник іншого дискурсу, комунікативна позиція якого не збігається з позицією адресата; 2) дослідник, наміри якого спрямовані на вивчення того чи іншого компонента поетичного комунікативного акту; 3) поет, який вступає в міждискурсивний діалог з автором. Саме такі типи читачів змінюють стандартну модель поетичного дискурсу і спричиняють появу такого феномену поетичного дискурсу, як міждискурсивний діалог, комунікативні інтерференції та комунікативні медіатори.

Поезія відрізняється від звичайного дискурсу, серед іншого, тим, як у ній використовується мова. Більшість рис, що відрізняють поезію від звичайного дискурсу, є результатом того факту, що письменник звертається до написання вірша. Сам по собі цей факт тягне за собою значну кількість і різноманітність мовних особливостей. Традиції та умовності віршованої форми передбачають такі особливості, як рима, алітерація, метрика тощо. Проте внесок цих

особливостей у поетичний ефект, врешті-решт, походить не від маніпуляції та використання можливостей звичайної мовної структури, а скоріше від сукупності прийнятих умов, які, хоча спочатку могли бути отримані зі звичайної мови, тепер стають ознаками, включеними в корпус характеристик, що складають поетичну конвенцію. Використання цих суворо літературних умов слугує для того, щоб надати певній частині мови характерне враження, але ці особливості самі по собі не надають віршу відчуття єдності. Можна сказати, що будь-який текст, віршований чи інший, демонструє єдність. Якщо він не відображає цієї єдності, то це не текст, а просто сукупність слів. У невіршованих текстах єдність впливає з того, що, імовірно, тематика більш менш однорідна, а граматичні одиниці пов'язані узгодженням, анафорою, повторами тощо.

Концепція поетичного дискурсу тісно пов'язана з лінгвопоетикою. Лінгвопоетика – це розділ філології, у рамках якого стилістично марковані мовні одиниці, які використовуються в художньому тексті, розглядають у зв'язку з питанням про їх функції і порівняльну значимість для передачі ідейно-художнього змісту та створення естетичного ефекту [37: 10]. Різні елементи мови здатні набувати нових семантичних значень, емоційних конотацій, виявляючи об'єктивно закладені в них можливості естетичного вираження [23: 116]. Предметом лінгвопоетики є весь комплекс мовних засобів, які автор художнього твору використовує з метою естетичного впливу на читача [69: 16].

Головною метою лінгвопоетичного аналізу є визначення того, як ту чи іншу одиницю мови використовують для створення естетичного ефекту [26: 76]. Лінгвопоетичний аналіз становить є систематизацією елементів мовної організації тексту, що втілюють «образ світу» й «образ автора» з позицій певного естетичного ідеалу [71; 73: 42].

Висновки до розділу 1

Поетичний текст має специфічні особливості, які викликають труднощі під час перекладу. Деякі автори говорять навіть про неперекладність поетичного тексту. У світлі сучасних підходів до перекладу, кількість труднощів при перекладі може бути зменшена.

Поетичний твір представляє авторську картину світу у звуках, кольорах, емоціях. Кожен структурний елемент має поетичний сенс у поетичній картині світу поета. Перекладач поезії сам має бути поетом, відчувати ритм, рими вірша, тому переклад поезії вважається одним із найскладніших видів перекладу.

Переклад поетичного тексту – це відтворення тексту в іншому культурному і часовому просторі. Сьогодні відстань між культурами скорочується, з'являється все більше людей, які можуть оцінити якість перекладу.

Переклад багато в чому залежить від мети, яку ставить перед собою перекладач. Якщо для нього важливо передати естетику оригіналу, він, ймовірно, збереже словесно-образний компонент тексту, але змінить ритміко-інтонаційну побудову. У разі наміру розкрити перед читачем автора таким, яким він є, не змінюючи навіть найменших деталей та відтворюючи елементи епохи, потрібно розумно перекласти усі елементи твору, щоб досягнути адекватного перекладу. Це і є основною складністю художнього перекладу – створити одночасно вірш, що художньо звучить, в якому особистий стиль перекладача буде малопомітний і спрямований на вирішення перекладацьких проблем і створення твору не менш гідного, ніж оригінальний.

РОЗДІЛ 2

2.1 Відтворення структурних особливостей поезії Дж.Г.Байрона

Робота з текстом літературного твору в аспекті структурного аналізу передбачає, в першу чергу, розгляд тексту певною, спочатку складною - зовні та внутрішньо - гармонійною системою. При структурному аналізі виявляється, як цей текст можна вважати твором, що, безумовно, відсилає до головної функції художньої літератури – естетичної. Слід уточнити, що за основу структурного аналізу береться до уваги факт, що оцінює літературний твір органічним цілим. Твори Байрона перекладалися завдяки труду та професіоналізму І. Наумовича, М. Старицького, Б. Грінченка, П. Куліша, В. Самійленка, Лесі Українки та інших видатних поетів та перекладачів. У цій частині ми розглянемо та проаналізуємо переклади віршів Байрона деяких з цих визначних особистостей.

У вірші Джорджа Байрона “When I Dream That You Love Me” виявляється чіткий поділ твору на п'ять чотиривіршів. Перший суворо відповідає схемі чергування складів - 10-8-10-8. При аналізі другого чотиривірша виявляється схема - 9-8-9-9; третього – 8-7-9-8; четвертого – 10-7-10-8. Побудова, як бачимо, є складним співвідношенням упорядкованостей і логічних порушень. Таке складне чергування складів у рядках передає емоційно-чуттєвий стан автора, сильне психологічне навантаження. У перекладі зберігається альтернативна рима. Кількість строф в оригіналі 5, число яке співпадає і з перекладом. Середня кількість слів у строфі трохи відрізняється 30 в оригіналі, 26 у перекладі, але збігається кількість рядків, їх 20. Хоч і в англійській мові і не так чітко фіксована пунктуація, все ж кількість символів і слів у рядку співпадає з українським перекладом. Проаналізувавши структуру цього твору було також виявлено що, кількість рядків (20 в англійській, 20 в українській), середня

кількість символів у рядку (40 (рядки середньої довжини)) та середня кількість слів у рядку (8 в оригіналі, 8-9 в перекладі) практично не відрізняються.

Особливістю оригіналу є відсутність єдиного розміру: анапестичний тетраметр чергується з триметром амфібрахічним; в перекладі – анапестичний тетраметр і анапестичний триметр. Наприклад: *They tell us that slumber, the sister of death* – ‘Смерть і сон – кажуть люди, – то браття рідні’, *To fate how I long to resign my frail breath / If this be a foretaste of heaven!* – ‘Коли смерть може дати кращий рай, ніж у сні / То я прагну скоріше умерти’. У ній збереглася велика кількість знаків оклику, що відображають збуджений стан автора.

Таблиця 2.1

<p>To M. S. G. : When I Dream That You Love Me When I dream that you love me, you'll surely forgive; Extend not your anger to sleep; For in visions alone your affection can live, – I rise, and it leaves me to weep.</p> <p>Then, Morpheus! envelope my faculties fast, Shed o'er me your languor benign; Should the dream of to-night but resemble the last, What rapture celestial is mine!</p> <p>They tell us that slumber, the sister of death, Mortality's emblem is given; To fate how I long to resign my frail breath, If this be a foretaste of heaven!</p> <p>Ah! frown not, sweet lady, unbend your soft brow, Nor deem me to happy in this; If I sin in my dream, I atone it for now, Thus doom'd but to gaze upon bliss.</p> <p>Though in visions, sweet lady, perhaps you may smile, Oh, think not my penance deficient! When dreams of your presence my slumbers beguile, To awake will be torture sufficient</p> <p style="text-align: right;">(WIDTYLM, URL).</p>	<p>Коли сниться мені, що ти любиш мене</p> <p>Коли сниться мені, що ти любиш мене, Ти на сон мій не гнівайся, люба, – Тільки в мріях я маю те щастя ясне, Кожний ранок – оплакана згуба.</p> <p>Любий сон! забери собі силу мою, А мені дай безсилля розкішне, Може, знов, як і в ту ніч, я буду в раю, Ох, яке ж то життя буде пишне!</p> <p>Смерть і сон – кажуть люди, – то браття рідні, Сон єсть образ мовчазної смерти, Коли смерть може дати кращий рай, ніж у сні, То я прагну скоріше умерти.</p> <p>Ох! не хмур, моя мила, брівок лагідних, Не гадай, що я надто щасливий! Коли грішний був сон, – я спокутував гріх: Зник без сліду мій сон чарівливий...</p> <p>Хоч я бачив, кохана, твій усміх у сні, Не карай ти мене за примари! Після мрій чарівних прокидатись мені – Се страшніше від всякої кари!</p> <p style="text-align: right;">(ПБ, URL)</p>
---	--

Уточнення і верифікація гармонії все ж таки знаходиться на першому місці, і лише за її наявності – з включенням логіки прочитання, при використанні формальних процедур – аналіз набуває глибокого сенсу з виходом у простір мислимих та ймовірних інтерпретацій. Буквально сюжетна лінія тексту закрита, але рівень емоцій, переживань, ситуація співчуття продовжується, редуплікується в пам'яті реципієнта. Співпереживання героям ліричного сюжету дозволяє читачеві зробити власні висновки, розпізнати життєву правду, зрозуміти її незвичність та рольовий статус. Отже, структурний метод є одним із можливих та дієвих у ході аналізу тексту, шляхів маніфестації складних прикмет стилю та мови, уточнення яких оформляють детально навколишню дійсність.

Далі розглянемо структурні особливості твору “The isles of Greece”.

Таблиця 2.2

<p>The isles of Greece Place me on Sunium's marbled steep, Where nothing, saved the waves and I, May hear our mutual murmurs sweep; There swan-like, let me sing and die; A land of slaves shall ne'er be mine – Dash down yon cup of Samian wine!</p> <p style="text-align: right;">(TIG, URL)</p>	<p>Новогрецька пісня Гей, там я на взгір'ї сунійському стану Високо, щоб більше людей я не зрів, Послухаю скорботних пісень океану І мій лебединий вторитиме спів... Геть, чарко! Не хочу я твого вина! Країна рабів – не моя вітчизна</p> <p style="text-align: right;">(НГ, URL).</p>
---	---

Рима вірша альтернативна, а написаний він ямбом, який зберігається і у перекладі. В оригіналі та в перекладі кількість строф 7, але в даній роботі ми вирішили проаналізувати його частину. Середня кількість символів у строфі – 251, а слів – 40. Кількість проаналізованих рядків: 6 (з 43-х). Середня кількість символів у рядку: 41 (рядки середньої довжини), а слів 6. Розділові знаки різноманітні. Жодна з позначок не переважає. Автор використав лексичні повтори, щоб підкреслити значущий образ; де *i*, *of*, *for* повторюються. Поет використав анафору на початку деяких сусідніх рядків. Повторюються ті самі слова *where*, та *the*, *for*. Це ж слово автор використав на початку деяких сусідніх строф. Фігура мови є своєрідною анафорою. Далі буде проаналізовано вірш “To E”.

Вірш “To E” як і більшість віршів Джорджа Байрона написані трьохстопним ямбом. Тип строфи сонет. Українська версія вірша має перехресне римування, за схемою *абаб*. Переклад вірша українською написаний здебільшо жіночою римою, але подекуди трапляються поодинокі випадки чоловічої рими. Розділові знаки різноманітні. В оригіналі та в перекладі кількість строф 3. Середня кількість символів у строфі оригіналу 26, а перекладу 14. Середня кількість слів у реченні 5. Кількість проаналізованих рядків: 12. Кількість символів у рядку: 33, а слів 6.

Таблиця 2.3

<p>To E. Let Folly smile, to view the names Of thee and me in friendship twined; Yet Virtue will have greater claims To love, than rank with vice combined. And though unequal is thy fate, Since title deck'd my higher claims Yet envy not this gaudy state; Thine is the pride of modest worth. Our souls at least congenial meet, Nor can thy lot my rank disgrace; Our intercourse is not less sweet, Since worth of rank supplies the place</p> <p style="text-align: right;">(TE, URL).</p>	<p>До Е. Нехай пихаті й безтолкові Беруть на поглум наш зв'язок,— Чеснота скорше варт любові, Ніж титулований порок. Хай ратні подвиги й походи Мій рід прославили колись, Не заздри на герби й клейноди — Своєю гідністю гордись. За наших душ злиття щасливе Мій рід не знатиме ганьби. А в дружбі серце незрадливе — Над ранги, титули й герби!</p> <p style="text-align: right;">(DE, URL)</p>
--	--

Далі проаналізуємо структурні особливості вірша “Twilight” («Сутінки»). Вірш складається із 14 рядків, об'єднаних в одну строфу. Текст перекладу складається з чотирьох строф, по чотири рядки в кожній. Автор ужив на початку свого вірша саме перехресну риму, оскільки тут закладено ідею, яка надалі розкривається. В українському перекладі зустрічається суміжне та перехресне римування у всіх чотирьох строфах. У тексті Байрона вірші пов'язані між собою за допомогою чоловічої рими. Автор хоче цим показати плавний, неквапливий перебіг подій. Він наголошує, що це ліричний вірш. Чергування чоловічої та жіночої рими приносить різноманітність.

У тексті перекладу строфи пов'язані чергуванням жіночої та чоловічої рими, але в третій строфі відбувається відхилення від загального мотиву, і

жіноча рима змінюється місцями з чоловічою. Для зв'язку віршів у тексті оригіналу використана точна рима. А в тексті перекладу – багата та глибока рими. Точна рима у вірші Байрона свідчить про мінорний настрій, що вже згадувався вище. Римування в оригіналі – перехресне, однак воно не було збережене при перекладі вірша. В українському перекладі зустрічається суміжне римування. І оригінал, і переклад написані чотиристопним ямбом. Форма вірша оригіналу схожа на сонет Шекспіра. Подекуди у творі оригіналу є анафора, але у перекладеному варіанті її нема. Зберігається нейтральність твору завдяки пунктуаційним знакам, однак є певні розбіжності. Наприклад, враховуючи те, що англійська мова більш гнучка, то в тексті оригіналу можна зустріти двокрапку. Середня кількість символів у строфі – 502, слів – 95. Середня кількість слів у рядку – 7.

Таблиця 2.4

<p>Twilight It is the hour when from the boughs The nightingale's high note is heard. It is the hour when lovers' vows Seem sweet in every whispered word. And gentle winds and waters near Make music to the lonely ear. Each flower the dews have lightly wet, And in the sky the stars are met: And on the wave is deeper blue, And on the leaf a browner hue, And in the Heaven, that clear obscure So softly dark and darkly pure, That follows the decline of day As twilight melts beneath the moon away (TGGB, URL).</p>	<p>Сутінки Це час, коли із затінку гілок Лунає дзвінко пісня солов'я. 87. Це час, коли закохані шепочуть Такі солодкі клятви і слова. 88. І хлюпінт річки, й ніжний трепет вітерця Звучить як музика в покинутих серцях. 89. І кожну квітку приголубила роса, І зорі пострічались в небесах, 90. І в хвилях зупинилася блакить, І на листочках тьмяна барва спить. 91. А в небі загадкова невідомість Так ніжно-темна й лагідно-прозора, 92. Що настає, як день згаса привітний, І тануть сутінки у місячному світлі (C, URL).</p>
---	---

Наступним ми розглянемо вірш “Stanzas” («Станси») та проаналізуємо його. Цей короткий восьмирядковий вірш лорда Байрона часто визначають як один із найбільш неоднозначних його творів. Вид римування – перехресне. Як і більшість віршів Байрона вірш написаний віршованим розміром – ямб. Кількість строф 4. Середня кількість слів у строфі оригіналу 20, а у перекладі – 10. Середня кількість символів у рядку: 21 (дуже короткі рядки), а середня

кількість слів у рядку: 4. Розділові знаки різноманітні. В українському перекладі вірша переважає знак оклику, для зображення сильної емоції та піднесеного настрою твору.

Таблиця 2.5

<p>Stanzas</p> <p>When a man hath no freedom to fight for at home, Let him combat for that of his neighbours; Let him think of the glories of Greece and of Rome, And get knocked on the head for his labours. To do good to Mankind is the chivalrous plan, And is always as nobly requited; Then battle for Freedom wherever you can, And, if not shot or hanged, you'll get knighted (S, URL).</p>	<p>Станси</p> <p>Як з рабства не зможеш звільнити свій край, Борись для чужого народу. Про подвиги Греції й Риму згадай І вмри у боях за свободу! Служіння добру – найшляхетніша путь, Тож бийся за волю повсюди! А куля і плаха тебе обійдуть, То й честь тобі лицарська буде! (УЛС, URL)</p>
---	--

У вірші “Remembrance” («Спомин») всього одна строфа, кількість рядків – 7. При перекладі вірша було збережене перехресне римування – *абаб*. Аналізуючи пунктуацію було виявлено деякі розбіжності між оригіналом та перекладом, зокрема в англійській версії автор використав двокрапку, крапку з комою та тире, чого не було помічено у перекладеному варіанті вірша, адже українська пунктуація більш фіксована. У вірші багато знаків оклику, що вказує на те, що промовець відчуває певні емоції до теми, яка описана у вірші. Також, було досліджено, що структура вірша загалом була збережена при перекладі. Середня кількість символів у строфі оригіналу та перекладу – 241, слів – 44, символів у рядку – 34, слів у рядку – 6.

Таблиця 2.6

<p>Remembrance</p> <p>'Tis done!—I saw it in my dreams: No more with Hope the future beams; My days of happiness are few: Chill'd by Misfortune's wintry blast, My dawn of Life is overcast; Love, Hope, and Joy, alike adieu! Would I could add Remembrance too! (R, URL)</p>	<p>Спомин</p> <p>Кінець! То був лиш сон. І враз Блідих надій промінчик згас. Щасливих мало днів прожито, Світанок мій вкриває тьма, І душу сковає зима, Любов, надію вцент розбито. Якби ж — і спомини. Якби-то! (ПБ:URL)</p>
--	---

Розбіжності у стилістично-структурному оформленні помітні вже з перших рядків. На відміну від образності не вдалося зберегти членування на строфи. Середня кількість символів у строфі – 298, слів – 59. Кількість рядків – 16. Вірш завершується анафорою, лексична своєрідність якої логічно завершує твір, *And ached in sleepless silence long — And now 'tis doom'd to know the worst, And break at once—or yield to song*. Вірш написаний у Байрона короткими рядками, які легко сприймаються для слуху. Поетові добре відомо, як подібний ритм вірша впливає на читача. Мова звуків сходиться і розходиться з мовою предметних значень.

Таблиця 2.8

<p>My Soul Is Dark My soul is dark - Oh! quickly string The harp I yet can brook to hear; And let thy gentle fingers fling Its melting murmurs o'er mine ear. If in this heart a hope be dear, That sound shall charm it forth again: If in these eyes there lurk a tear, 'Twill flow, and cease to burn my brain. But bid the strain be wild and deep, Nor let thy notes of joy be first: I tell thee, minstrel, I must weep, Or else this heavy heart will burst; For it hath been by sorrow nursed, And ached in sleepless silence, long; And now 'tis doomed to know the worst, And break at once - or yield to song</p> <p style="text-align: right;">(MSID, URL).</p>	<p>Мій дух, як ніч... Мій дух, як ніч... О, грай скоріш! Я ще вчуваю арфи глас Нехай воркує жалібніш І тішить слух в останній час. Як ще надія в серці спить, Її розбудить віщий спів. Як є сльоза. Вона збіжить, Поки мій мозок не згорів. Але суворо й смутно грай, Додай жалю в свій перший звук. Молю тебе, заплакати дай, Бо розпадеться серце з мук. Воно в собі терпить давно, Давно вже в ньому вщерть образ, Як не pomoже спів, воно Од тяжких мук порветься враз!</p> <p style="text-align: right;">(ПБ, URL).</p>
---	--

«Прометей» – це вірш, написаний чотиристопним ямбом, а строфа має 14 рядків. Римування вірша кільцеве або охопне. Як було зазначено вище, ямб притаманний більшості творів Байрона. Також цей віршований розмір був досить поширений в античних віршах. Слово «*титан*» автор використав на початку деяких строф, що є анафорою. Також такими словами є *the, and, his*. Кількість строф: 3, середня кількість символів у рядку: 35 (рядки середньої довжини), а слів у рядку: 6. Розділові знаки типові для вірша. Під час аналізу цього вірша була визначена не дуже типова рима, адже римуються декілька

звуків одночасно. В оригіналі та в перекладі зберігається урочисто-напружений ритм.

Таблиця 2.9

<p>Prometheus Titan! to whose immortal eyes The sufferings of mortality, Seen in their sad reality, Were not as things that gods despise; What was thy pity's recompense? A silent suffering, and intense; The rock, the vulture, and the chain, All that the proud can feel of pain, The agony they do not show, The suffocating sense of woe, Which speaks but in its loneliness, And then is jealous lest the sky Should have a listener, nor will sigh Until its voice is echoless.</p> <p style="text-align: right;">(P, URL).</p>	<p>Прометей Титане! У в очах твоїх Відбилось горе і тривоги Земних житців, що гнівні боги Погордно зневажали їх. А що ж. за те дістав, Титане? Лиш скелю, коршака й кайдани, Німе страждання, вічний бран, Нестерпний біль роздертих ран, Що Духа гордому уймає... Ти стогін, роджений одчаєм, Душив у грудях; щоб той звук Не виказав таємних мук, Знімівши на устах, аж. доки Наглядач неба відлетить, Щоб мук агонії й на мить Боги не вгледіли жорстокі</p> <p style="text-align: right;">(ПБ,URL).</p>
---	---

Далі аналізуємо вірш “She walks in beauty”. У цьому вірші три строфи по шість рядків у кожній. Схема римування: у перших шести рядках вірш іде за *abab*, а далі суто перехресним римуванням. Вірш слідує за ямбічним тетраметром, що означає, що за кожним ненаголошеним складом йде наголошений склад, як у першому рядку цього вірша *She walks in beauty, like the*. Кількість строф 3, а середня кількість слів у строфі – 40. Рядки середньої довжини, середня кількість слів у рядку 7. У вірші присутні як асонанс, так і консонанс. Наприклад, звук /a/ у *Had half impaired the nameless grace* та звук /e/ та /s/ у *where thoughts serenely sweet express* і звук /c/ у *Of cloudless climes and starry skies*. Вони збережені і у перекладі: *І враз інакша, грація мов мара* (звук «а»); *незбагнений, натхненно та священне* (звук «н»), *Обличчя в світлі теплому, мов чара* (звук «ч»). На початку деяких сусідніх рядків поет використав анафору. Повторюється буквосполучення «Wh» та буква «A». У перекладі зберігається асонанс (буква В на початку рядків).

Аналіз показує, що цей простий романтичний вірш має оманливу привабливість, щоб привернути увагу читачів завдяки ямбічному тетраметру, який переважно не вживається в ліричних віршах.

Для науковця та дослідника тексту уточнення і верифікація гармонії все ж таки знаходиться на першому місці, і тільки за її наявності – з включенням логіки прочитання, при використанні формальних процедур – аналіз набуває глибокого сенсу з виходом у простір мислимих та ймовірнісних інтерпретацій. Буквально сюжетна лінія тексту закрита, але рівень емоцій, переживань, ситуація співчуття продовжується, редуплікується в пам'яті реципієнта. Співпереживання героям ліричного сюжету дозволяє читачеві зробити власні висновки, розпізнати життєву правду, зрозуміти її незвичність та рольовий статус.

Отже, структурний метод є одним із можливих та дієвих у ході аналізу тексту, шляхів маніфестації складних прикмет стилю та мови, уточнення яких оформляють детально навколишню дійсність.

2.2 Відтворення стилістичних особливостей поезії Дж.Г.Байрона

Стилістичні засоби важливі у перекладі художніх, а особливо поетичних текстів. Стилістичний аналіз тексту "включає розгляд екстралінгвістичних факторів стилетворення".

До поетичних прийомів автор відносить: епітети, порівняння, метафора, уособлення, метонімія, літота, гіпербола, оксюморон, каламбур та ін. У цьому підрозділі ми більш детально розглянемо переклад метафор, епітетів та проаналізуємо стилістичні особливості оригінальних виразів у перекладі.

У вірші "My soul is dark" лексика поета передає весь трагізм ситуації (MSID, URL). У рядках *My soul is dark – Oh! quickly string ma But bid the strain be wild and deep*, автор використовує такі слова, як «dark», що в перекладі означає 'безрадісний і похмурий', *wild and deep*, що допомагає донести

значення неприборканості та глибокої щирості. Епітет *dark soul* перекладач порівняв з духом та ніччю, що зберегло образність. Поет передає значення глибокого суму, використовуючи таку лексику, як *weep, heart...burst*, показуючи, наскільки глибокі переживання його ліричного героя. У другій строфі Байрон використовує абсолютно іншу лексику, зворотню трагізму в першій строфі: *murmur, hope* мають значення надії на щось світле, ясне в майбутньому. Епітети: віщий спів, перший звук. Метафори: надія в серці спить, розпадеться серце.

Для збереження ритмомелодики вірша, перекладач ужив словосполучення ‘арфи глас’ та опустив слово *to brook* у перекладі. У рядках *If in this heart a hope be dear, That sound shall charm it forth again, 'Twill flow, and cease to burn my brain*, вжито метафори *hope is dear, cease to burn my brain* та епітет *sound shall charm*, які були перекладені В. Самійленком як ‘надія спить’, ‘віщий спів’ та ‘поки мій мозок не згорів’. Переклавши таким способом В. Самійленко досягнув ритмічної образності тексту та зберіг стилістичну рівнозначність. Також порівнюючи вірш та його перекладену версію, зустрічається ще декілька яскравих метафор та епітетів, яким необхідно приділяти особливу увагу при перекладі тексту. Наприклад, *Or else this heavy heart will burst* – ‘розпадеться серце’. Також у перекладі рядка, *For it hath been by sorrow nursed* – ‘Воно в собі терпить давно’, В. Самійленко намагається привернути увагу читача, що сердечні муки спіткають автора дуже давно.

Можна зробити висновок, що при перекладі вірша, В. Самійленко спрямував свій вектор уваги на переклад виразів, які передають весь біль, сум і відчай автора, адже подекуди переклад вірша звучить більш емоційно-забарвленим, ніж оригінал.

Літературні засоби служать інструментами, які письменник використовує, щоб зробити свої поетичні твори не лише з надзвичайними описами, але й зі змістовними композиціями. Байрон також надав своєму віршу “*She Walks in Beauty*”, з циклу «Єврейських мелодій» глибини та ясності, використовуючи

літературні засоби (SWB, URL). Аналіз деяких прийомів, використаних у цій поемі, подано нижче. У вірші є дві головні метафори, в одинадцятому та дванадцятому рядках: *Where thoughts serenely sweet express / How pure how dear their dwelling place*. Тут поет порівнює думки з людьми, *a dwelling place* — з розумом. Подібним чином *Raven Trees* символізує темне волосся жінки, яке ще більше додає її краси.

Уважно проаналізувавши було виявлено, що за допомогою вищезазначених літературних прийомів Байрон надав цій поемі романтичного відтінку та дотику, зробивши її вічним літературним твором. Поетичні та літературні прийоми мають схожі атрибути, але деякі з них використовуються виключно в поезії. Крім того, поетичні прийоми допомогли поетові змалювати ідеальну гармонію зовнішньої та внутрішньої краси дами.

Розглянемо вірш “When I Dream That You Love Me” (WIDTYLM, URL). Проаналізувавши його було досліджено що відсутні, так звані глухі емоції, загальні засади та положення. Було виявлено домінуючі прояви емоційно-експресивного суб’єктивного начала. Лірика стає пізнанням душі і особистості тих, до кого вона звернена, відкриваються і адресат, і автор. Емоційно-експресивне забарвлення вірша створюється за допомогою відповідної лексики та синтаксичних засобів. Ми розглянули переклад у виконанні Лесі Українки, яка намагається передати те саме естетичне враження, що й від оригіналу, добираючи багаті асоціативні образи, яскраві образні засоби, близькі українському читачеві, а також ритміку вірша. Звернення відтворено (*sweet lady* – ‘моя мила’, ‘кохана’; *Then, Morpheus!* – ‘Любий сон!’, тут пропущене зображення бога сновидінь компенсується епітетом). Якщо деякі епітети пропущені, перекладач додає їх від себе в інших місцях, зберігаючи дух оригіналу: (*affection* – ‘щастя ясна’, *Mortality’s emblem* – ‘образ мовчазної смерті’). Морфологічні зміни часто відбуваються при відтворенні лексем, що позначають емоції (*it leaves me to weep* – ‘оплакана згуба’, *If I sin in my dream* – ‘Коли грішний був сон’, *Oh, think not my penance deficient!* – ‘Не карай ти мене

за примари!'); збереглися різного роду звороти (*languor benign* – ‘безсилля розкішне’, *When dreams of your presence my slumbers beguile* – ‘Після мрій чарівних прокидатись мені’).

Українська поетеса намагається зберегти фрази, синтаксичні особливості оригіналу в усьому вірші. Було порівняно фрагменти: *Ah! frown not, sweet lady, unbend your soft brow, Nor deem me to happy in this / If I sin in my dream, I atone it for now, Thus doom'd but to gaze upon bliss*. Переклад: *Ох! не хмур, моя мила, брівок лагідних, Не гадай, що я надто щасливий! Коли грішний був сон, — я спокутував гріх: Зник без сліду мій сон чарівливий*. В українському варіанті збережено вигук, звертання, епітет. Наприклад: *They tell us that slumber, the sister of death* – ‘Смерть і сон – кажуть люди, – браття рідні’, *To fate how I long to resign my frail breath / If this be a foretask of heaven* – ‘Коли сон може дати кращий рай, ніж у сні / То я прагну скоріше умерти’. Вона зберігає велику кількість знаків оклику, які показують схвильований стан автора. Відтворено звернення ((*sweet lady* – ‘моя мила’, ‘кохана’; *Then, Morpheus!* – ‘Любий сину!’), пропущений образ бога снів тут компенсовано епітетом). Якщо деякі епітети пропущені, перекладач додає їх від себе в інших місцях, зберігаючи дух оригіналу: (*affection* – ‘щастя ясне’, *mortality's emblem* – ‘образ мовчазної смерті’).

При відтворенні лексем, що позначають емоції, часто відбуваються морфологічні зміни (*it leaves me to weep* – ‘оплакана згуба’, *If I sin in my dream* – ‘коли грішний був сон’, *Oh, think not my penance deficient!* – ‘Не карай ти мене за примари!'); збереглися різноманітні види звороти (*languor benign* – ‘безсилля розкішне’, *When dreams of your presence my slumbers beguile* – ‘Після мрій чарівних прокидатись мені’). Така ж неоднакова довжина віршованих рядків, що є характерною рисою лірики Байрона. Очевидно, що українська інтерпретація ближча до джерельної творчості. Є місця більш вдалі і менш вдалі, при цьому українська поетеса намагається зберегти в усьому вірші образи, фрази, синтаксичні особливості оригіналу. Автор персоніфікував

dwelling place з людиною. Він також персоніфікує жіночу *cheek* і *brow* з особами, ніби вони можуть говорити про добрі дні.

Проведений текстовий аналіз засвідчує високу художньо-естетичну цінність перекладів Лесі Українки, яка зуміла відтворити найтонші відтінки індивідуальної манери автора. Її інтерпретації сприяли розвитку національної культури, знайомили з надбаннями англійської класики, зокрема з художнім стилем Байрона. Що стосується елементів лінгвостилістичного розбору, то вона розглядає їх у тісному зв'язку зі стилістичною системою твору. Це допомагає їй досягти адекватності оригіналу. Переклади вказують на генетичну відстань між мовою оригіналу та мовою перекладу. Тонке відчуття рідної мови, відмова від буквализму, максимальне збереження поетичних засобів, відтворення духу оригіналу, правдиве відтворення його змісту характеризують високу перекладацьку манеру поетеси.

Далі проаналізовано вірш “On This Day I Complete My Thirty-Sixth Year” (OTDICMTSY, URL). В оригіналі вірша простежується безліч стилістичних засобів, які перекладач професійно передав у перекладі, зберігаючи риму, ритміку та ритмомелодику тексту. Було знайдено приклади вживання синекдохи: *this heart should be unmoved* (переклад: ‘Вгамуйся, серце. Вибив час’), анафори, розширеної метафори: *My days are in the yellow leaf; / The flowers and fruits of Love are gone; / The worm — the canker, and the grief/ Are mine alone!* (‘Пожовкли днів моїх листки, Засох любові цвіт і плід. Повзуть скорбота й хробаки За мною вслід’) та персоніфікації: *Glory decks* (‘Вільніший я’), ‘Повзуть скорбота й хробаки’. Абстрактні іменники *Glory* та *Love* персоніфіковані, наприклад, щоб означати, що вони є високими станами буття, до яких ми завжди повинні прагнути. Однак, у перекладі відсутній чіткий вплив цих двох слів.

Також у творі є приклади риторичних запитань: *If thou regret st thy youth, why live?*. Це запитання посилює переконливий намір поеми, використовуючи логіку, щоб побудувати аргумент проти ідеї продовжувати бути нещасним,

Байрон вирішує, що краще померти за благородну справу, ніж продовжувати жити в стані відчаю. Хоча у перекладі риторичне питання не зберігається, переклад цього рядка ('Як шкода молодих років. На жертву волі їх оддай!') викликає у читача певні емоції, які спонукають до рішучих дій. При перекладі автор застосував певні перекладацькі метаморфози для адаптації, збереження мелодики та емоційності тексту.

Також було проаналізовано вірш "Stanzas" («Станси») та його переклад (S, URL). Глибокий трагізм лірики та сильний суб'єктивний початок особливо помітний при аналізі першої строфи твору. *Let him combat, Let him think* цю анафору автор використовує, щоб посилити образ свого ліричного героя *him*, в якому він проектує самого себе, який бореться за ідеали возз'єднання і свободи Італії і якого зовсім не хочуть розуміти на його батьківщині, у Британії. Його стилістичні особливості ми бачимо в літературному прийомі – антиклімаксі, який поет використовує, щоб висловити іронію: після величних слів про Грецію та Рим *the glories of Greece and of Rome*, він спеціально застосовує вираз *get knocked on the head for his labours*, що означає, що його ліричний герой отримав по голові за свою працю. Цей прийом спостерігається і в другій строфі твору: починаючи зі слів *Then battle for Freedom wherever you can*, він закінчує вірш словами *And, if not shot or hanged, you'll get knighted*.

У перекладі твору, перекладач застосував і дотримався дещо іншого. Наприклад, замість іронії перекладач навпаки використовує патріотичні заклики. Наприклад: 'Борись для чужого народу', 'Тож бийся за волю повсюди!', 'То й честь тобі лицарська буде!'. У ліриці поета багато найпотужніших душевних переживань, навіть слова *Mankind* і *Freedom* ('Людство' і 'Свобода'), написані спеціально з великої літери, що показує, як багато Байрон вкладає у ці два слова, яке значення надає людству та свободі. Починаючи зі слів *Then battle for Freedom wherever you can*, що якщо перекласти дослівно, звучатиме як 'боріться за Свободу скрізь, де б ви не були', а перекладач цю думку так: 'Тож бийся за волю повсюди!'.

Ми бачимо різку зміну лексики, протилежність великої мови про Свободу (спеціально з великої літери) на вираз, який можна використовувати лише розмовному стилі. Це підкреслює зневажливе ставлення до поглядів ліричного героя.

Лірика Байрона явище вкрай незвичайне - його поезія дивує і захоплює, в ній відкривається загадковий внутрішній світ, незрозуміла здатність страждати, завдаючи страждань, і творити злодіяння, бажаючи блага. У поезії Байрона образи вкрай суперечливі як із погляду психології, і із боку релігійної моралі. Ліричний герой Байрона зневажає щастя, ворогує з богом і царями, мучить себе та інших і гине під натиском руйнівних пристрастей.

Під час аналізу вірша «Прометей» знайдено чимало архаїчних слів та застарілих виразів, які перекладач намагався уникнути при перекладі твору, аби зробити вихідний текст більш доступним (ПБ:URL). Хоча й деякі архаїчні слова, притаманні творам Байрона, наприклад такі як *thou, thee* були опущені при перекладі, це не спотворило його. Враховуючи, що більшість творів Байрона були написані у кінці 17-го століття, в них не дуже багато епітетів, однак було знайдено декілька яскравих прикладів метафор. Наприклад, рядок *The rock, the vulture, and the chain,/ All that the proud can feel of pain...*, який у перекладі звучить як ‘Лиш скелю, коршака й кайдани, Німе страждання, вічний бран, Нестерпний біль роздертих ран, Що Духа гордому уймає...’.

Більш того знайдено декілька прикладів апострофи, але найбільш яскравим є цей: Іронія теж присутня у даному творі і у перекладі Дмитра Паламарчука дуже влучно перекладена. Приклади перекладу різних типів іронії наведені нижче у таблиці.

Таблиця 2.10

Оригінал	Переклад
Змішана форма іронії:	
To which his Spirit may oppose Itself—and equal to all woes, And a firm will, and a deep sense, Which even in torture can descry	Та дух бунтарства — не покути — Найважчі розбиває пута, І волі людської снага, У муках зрощена, в одчаї.

Its own concenter'd recompense.	Надії й віри не страчає,
Асоціативна іронія:	
In the endurance, and repulse Of thine impenetrable Spirit, Which Earth and Heaven could not convulse,	Завзяття вогняне твоє, Твій гордий дух і непокора, Що їх і небо не поборе,
The suffocating sense of woe, Which speaks but in its loneliness, And then is jealous lest the sky Should have a listener, nor will sigh	Душив у грудях; щоб той звук Не виказав таємних мук, Знімівши на устах, аж. доки Наглядач неба відлетить,

Також, було виявлено декілька прикладів оксюмору, який Байрон дуже часто вживає у своїх творах. Наприклад, такі вирази як *the boon to die* ('морить' – перекладач не зберіг стилістичний засіб), *the wretched gift Eternity* ('безсмертя в дар' – у перекладі не зберігся оксюморон), *the Godlike crime* ('небесний гріх'), *Death is Victory* ('смерть перемага'). Ці вирази слугують для підсилення емоцій та розмежування неземного та людських бажань. У перекладі автор застосував та додав чималу кількість стилістичних засобів, що зберігають піднесеність тексту, зокрема гіперболу (*And in thy Silence was his Sentence* – 'В нім вирок прозвучав, як грім', *In the endurance, and repulse* – 'Завзяття вогняне твоє', *Which Earth and Heaven could not convulse* – 'Що їх і небо не поборе').

У вірші "Twilight" («Сутінки») з метою дієвого емоційно-експресивного впливу на читача Байрон використовує систему художніх прийомів (TGGB, URL). В цьому випадку спостерігається монотонність мови, яка притаманна описуваному періоду дня, і з допомогою лінгвістичних засобів автор передає настрої сутінок. При аналізі перекладу та оригіналу було виявлено чимало епітетів та метафор. Наприклад, епітети: *gentle winds* ('ніжний трепет вітерця'), *lonely ear* ('покинутих серцях'), *clear obscure* ('загадкова невідомість'); метафори: *The nightingale's high note is heard* ('Лунає дзвінко пісня солов'я'), *lovers' vows seem sweet* ('закохані шепочуть такі солодкі клятви'), *the stars are met* ('зорі пострічались'), *gentle winds and waters near make music* ('хлюпіт річки, й ніжний трепет вітерця звучить як музика'), *the dews have lightly wet* ('приголубила роса'), *twilight melts* ('тануть сутінки').

Порівнявши оригінал та переклад Д. Паламарчука можна зробити висновок, що перекладач досягнув того емоційного забарвлення, яке наявне в оригінальному творі. Повністю точно переданий та описаний час сутінок та збережено романтичні настрої автора. Подекуди, переклад вірша виглядає більш романтизованим та привабливим для українського читача, тому, провівши аналіз перекладу метафор та інших стилістичних засобів, які Д.Паламарчук ужив у своєму перекладі, можна стверджувати, що було досягнуто адекватного та точного перекладу без спотворення.

Далі представлено лексично-стилістичний аналіз ще трьох віршів “The isles of Greece” («Новогрецька пісня»), “Remembrance” («Спомин») та “To E.” («До Е»).

У вірші “The isles of Greece” не дуже багато метафор та епітетів, однак перекладач компенсує їх невелику кількість у своєму перекладі та додає їх. Наприклад, в оригінальному рядку *May hear our mutual murmurs sweep* є епітет *murmurs sweep*, який у перекладі звучить як ‘скорботних пісень’. У вірші “Remembrance” дещо більше стилістичних засобів. Іменники *Love*, *Remembrance*, *Hope* та *Joy* написані автором з великої букви, щоб привернути увагу до того, що любов, надія і радість кожного дня щезли, прожито небагато щасливих днів і все це залишилося тільки в його пам’яті.

Для підсилення ефекту, інкрустоване французьке слово «adieu», яке вказує на те, що радісні дні неможливо повернути. У вірші вжиті певні метафори, які перекладач влучно переклав без спотворення сенсу твору. Наприклад, *My dawn of Life* (‘Світанок мій’). Також, для створення та водночас збереження піднесеного настрою та привернення уваги до проблеми у творі, автором вжито знаки оклику та інші пунктуаційні елементи. Хоча й, українська мова більш чітка та не гнучка у пунктуації, все ж Д.Паламарчук подекуди зберіг використання знаків оклику у перекладі, для відтворення емоції, присутньої у творі оригіналу.

У вірші “To E.” («До E») автор вжив певні архаїчні слова, а саме артиклі, які перекладач опустив у перекладеному вірші (*thee, thy*). В окремих рядках спостерігається інверсія, яка не збереглася у перекладі. Наприклад, *Yet envy not this gaudy state, Nor can thy lot my rank disgrace* (‘Не заздри на герби й клейноди, Мій рід не знатиме ганьби’). У вірші є певна кількість метафор та епітетів, які роблять вірш повним. Наприклад, *higher claims, gaudy state, modest worth, worth of rank supplies, rank disgrace, congenial meet*. При перекладі ці епітети та метафори зазнали морфологічних змін і були дещо змінені в перекладі: ‘ратні подвиги’, ‘герби й клейноди’, ‘мій рід не знатиме ганьби’, ‘злиття щасливе’.

Враховуючи те, що деякі метафори, епітети та інші стилістичні фігури були опущені перекладачем, це не спотворило перекладений текст, а навпаки допомогло перекладачу повною мірою відтворити сенс та головний посыл оригінального твору, який наголошує на тому, що важливо мати власну гідність та добре серце і «не заздрити на герби й клейноди».

2.3 Образи-символи та порівняння у віршах Дж. Г. Байрона

Образність та виразність досягається шляхом стилістичного використання лексичних одиниць. Образні порівняння у поетичних творах Дж. Байрона завжди викликали неабиякий інтерес перекладачів, дослідників та поціновувачів творчості Байрона. У своїх віршах поет приділяє велику увагу темі любові, а саме любові до жінки в першу чергу, до свободи, людяності, однак часто зустрічаються моменти, де Байрон застосовує образність для зображення переживань та трагічності ситуації. Тому, образні звороти та порівняння є справжнім викликом для навіть досвідченого перекладача.

Наприклад у вірші “She walks in beauty” у рядку *She walks in beauty, like the night* (SWB, URL).

Тут автор застосовує порівняльний зворот «like the night» для відтворення та зображення не просто вродливої жінки, а саме романтичної ночі, коли почуття

байронічного героя розкриваються. Автор порівнює вродливу жінку, яка йде, з чистим нічним небом, усіяним яскравими зірками. Найтонше світло і темрява поєднуються в гармонії в зовнішності цієї жінки, особливо в її очах. Ця ніжна й делікатність світла є божественною. Вірш також визначає особливий вид ночі. Це ночі, коли на небі немає жодної хмаринки, а зорі сяють яскраво.

Д.Байрон створює живий образ, в якому гармонійно злита духовна та тілесна краса. Аналогії зі світу природи, якими користується поет, створюючи цей образ, не пригнічують і розчиняють у собі його людську сутність, лише підкреслюють її шляхетність і красу. Володимир Самійленко у перекладі відтворив це так: «Вона іде, як ніч, красою оповита», успішно досягнувши романтично-мрійливого ефекту на читача. У поезії Байрона почуття оцінюються найвищою ціною, бо для Байрона вони є людська особистість у її суті й достовірності.

У рядках *«Where thoughts serenely sweet express*

How pure how dear their dwelling place» (SWB, URL) прослідковується відображення мрійливого стане ліричного героя, який поет порівнює з рідним місцем, домом. Однак у перекладі, Володимир Самійленко трохи змінює сам образ і порівнює не з рідним домом, а з парою, наголосивши на чистоті та щирості думок ліричного героя. Хоча у рядку *Or softly lightens o'er her face* немає порівняння, перекладач уживає його з метою підсилення романтичних настроїв ліричного героя та привернення уваги до вроди дівчини: «Обличчя в світлі теплого, мов чара». Метафоричне порівняння відображає романтичний настрій ліричного героя, який з головою потопав в коханні.

Поет застосовує образи-порівняння у багатьох своїх творах, як, наприклад у вірші “The isles of Greece” у рядках:

«May hear our mutual murmurs sweep;

There swan-like, let me sing and die»

У мові перекладу це порівняння передано як:

«Послухаю скорботних пісень океану

І мій лебединий вторитиме спів...»

Можна зробити висновок, що перекладач не зберіг оригінальне порівняння у мові перекладу, однак для збереження сенсу та образності твору замінив порівняльний зворот на прикметник «лебединий».

Також у вірші є символ спротиву та відчаю, адже байронічний герой не погоджується з реаліями життя та не хоче бути рабом. Далі буде наведено переклад рядків оригіналу та їх переклад для повноти розуміння сенсу написаних вище слів:

Оригінал: «*A land of slaves shall ne'er be mine –
Dash down yon cup of Samian wine!*»

Переклад: «*Геть, чарко! Не хочу я твого вина!
Країна рабів – не моя вітчизна*»

У вірші “On This Day I Complete My Thirty-Sixth Year” було знайдено декілька прикладів порівняльних зворотів та порівнянь вжитих поетом для милозвучності та зв’язності тексту. Наприклад:

«*Thy life-blood tracks its parent lake
And then strike home!*»

Порівняння *life-blood* відтворене у мові перекладу як ‘чуттів невчасних жар’ з метою привернення уваги до ситуації та спонукальних дій ліричного героя. Тобто можна зробити висновок, що перекладач не зберіг порівняння у мові перекладу, але дотримав когезію та сенс тексту.

У цьому вірші є значна кількість образів-символів, які перекладач професійно відтворив у мові перекладу. Наприклад,

Оригінал: «*My days are in the yellow leaf;
The flowers and fruits of Love are gone*»

Переклад: «*Пожовкли днів моїх листки,
Засох любові цвіт і плід*»

У рядках байронічний герой порівнює своє життя з образом осені, коли дні зменшуються і опадають листки з дерев. Цим він хотів донести, що його

життя закінчене і немає сенсу жити далі.
Той самий сенс прослідковується в рядках, де автор порівнює своє життя зі світильником, який палає:

Оригінал: *«The fire that on my bosom preys
Is lone as some Volcanic Isle;
No torch is kindled at its blaze
A funeral pile»*

Переклад: *«Немов вулкан той із жерла,
Жирущий племін в груді б'є,—
Та не світильник, то пала
Життя моє..»*

Перекладач дуже влучно відтворив образ світильника у перекладі зберігши образність, яку автор зобразив в оригіналі. Образ палаючого світильника в цьому контексті означає, що герой ще горить якоюсь ідеєю, має ще маленьку надію повернутись до нормального життя, однак цього промінчика недостатньо і він поступово перетворюється у вулкан, який поглинає та спалює зсередини.

Хоча у героя вірша вже нема надії на майбутнє, однак є незламний бунтарський дух образ якого чітко прослідковується у рядках:

Оригінал: *«Awake (not Greece—she is awake!)
Awake, my Spirit! Think through whom
Thy life-blood tracks its parent lake
And then strike home!»*

Переклад: *«Повстань! Еллади лине зов,
Зміцни свій дух! Не забувай,
Чия у тебе в жилах кров.
На бій рушай!»*

Навіть якщо потрібно буде покласти життя у бою, образ героя-бунтаря не зупинити:

Оригінал: «*Seek out—less often sought than found—*

A Soldier's Grave, for thee the best;

Then look around, and choose thy Ground,

And take thy rest!»

Переклад: «*За волю в гордім цім краю*

Борися всунір долі злій.

Знайди в бою і смерть свою.

І супокій!»

Підсумовуючи, можна сказати, що перекладач досягнув мети відтворення сенсу твору бей його спотворення та точної еквівалентної передачі образів-символів у мові перекладу.

Далі проаналізуємо образність та порівняння у вірші “*My soul is dark*” («Мій дух, як ніч») (MSID, URL). Відразу можна побачити порівняння душі із ніччю, причому оригінальний рядок відтворюється у перекладі дослівно: «Мій дух, як ніч». Образ ночі уособлює скорботу, відчай, душевний смуток та страждання. Також є ще один образ-символ – арфа. Її гра може пробудити щось світле всередині і стає лікувальним засобом зраненої душі. У рядках оригінала та перекладу це зображено так:

Оригінал: «*And let thy gentle fingers fling*

Its melting murmurs o'er mine ear.»

Переклад: «*Нехай воркує жалібніш*

І мішить слух в останній час.»

Також ще є образ сльози. В оригінальному рядку Д.Байрон описує її так: *If in these eyes there lurk a tear/'Twill flow, and cease to burn my brain.* Автор хотів зобразити у ній чистоту та незайманість душі. Тобто, якщо вона збіжить при грі арфи, то це означатиме, що вона зможе змити увесь той бруд та чорноту душі і стати надією повернення до справжнього щасливого життя. Саме такого сенсу

досягнув Володимир Самійленко у перекладеному варіанті вірша, ‘Як є сльоза. Вона збіжить/Поки мій мозок не згорів.’, ‘Молю тебе, заплакати дай/Бо розпадеться серце з мук’.

У вірші-поемі “Prometheus” порівняння «*Thy Godlike crime*» поет ужив у рядках:

*«Thy Godlike crime was to be kind,
To render with thy precepts less
The sum of human wretchedness,
And strengthen Man with his own mind»*

Це порівняння було вжито для надання слову «crime» значущості та великого рівня скоєного гріху. Перекладач відтворив його як «У тому твій небесний гріх», зберігши сенс та піднесеність твору, натомість не відтворивши дослівно порівняння. У вірші є декілька провідних образів-символів. Один із головних це Титан – образ стійкості духу, нескореності та непереможності, однак із добрим людяним ставленням до інших.

Вірш «Прометей» у перекладі Дмитра Паламарчука є справжнім витвором мистецтва, адже у перекладі він досягнув максимально близького з оригіналом змісту, чітко та талановито відтворивши усі образи-символи вірша.

У вірші “When I dream that you love me...” («Коли сниться мені, що ти любиш мене...») у перекладі Лесі Українки змальовано чимало образів-символів, які перекладачка зберегла в перекладі і точно передала романтичний настрій вірша, у якому поєдналися сум і печаль, зберігши його сенс (WIDTYLM, URL). Головними образами-символами у вірші Дж.Байрона стали сон, кохання і смерть.

Оригінал: «*When I dream that you love me, you'll surely forgive;*

*Extend not your anger to sleep;
For in visions alone your affection can live, –
I rise, and it leaves me to weep».*

Переклад: «*Коли сниться мені, що ти любиш мене,*

*Ти на сон мій не гнівайся, люба, –
Тільки в мріях я маю те щастя ясне,
Кожний ранок – оплакана згуба».*

При перекладі була збережена образність, завдяки якій читач може відчутти настрої ліричного героя та його закоханості у героїню.

Наприклад, проаналізувавши поезію “Remembrance” («Спомин») було виявлено ряд образів-символів. У вірші прослідковується мотив загубленого життя, сподівань та людського щастя. Адже автор зображує наче свій сон, прокинувшись після якого і повернувшись до реального життя все щезло: і любов, і надія, а щасливих днів прожито дуже мало. Байронічний герой хоче втікти від реальності та минулого у снах і поринути у забуття. Перекладач уміло втілює внутрішню сумну тему лірики поета у мові перекладу різноманітними стилістичними засобами, відтворюючи багатий поетичний світ Байрона.

Оригінал: *'Tis done!—I saw it in my dreams:*

*No more with Hope the future beams;
My days of happiness are few:
Chill'd by Misfortune's wintry blast,
My dawn of Life is overcast;
Love, Hope, and Joy, alike adieu!
Would I could add Remembrance too! (R, URL)*

Переклад: *Кінець! То був лиш сон.*

*І враз Блідих надій промінчик згас.
Щасливих мало днів прожито,
Світанок мій вкриває тьма,
І душу сковує зима.
Любов, надію вщент розбито.
Якби ж – і спомини. Якби-то!*

В українському перекладі точно передається характер та образність байронічного героя та його сприйняття недосконалості навколишнього світу та силу почуттів, а саме самотності.

У вірші “Stanzas” («Станси») Байрон зображує свою вічну боротьбу за свободу (особливо в Італії, у Греції вже ближче до смерті), хоча його оточення нерідко засуджувало його політичні заяви. Цим віршем він одночасно потішається над своїми насмішниками і нарікає на долю, що випала йому. У цьому вірші чітко прослідковується кілька образів-символів, а саме образи Греції, Риму та Свободи. В оригіналі поет уособлює в Греції та Римі міста та людей які постійно боролися за свободу та за те, щоб бути вільними, здобували перемогу в боях жертвуючи своїм життям. У перекладі Д.Паламарчук точно відтворив водночас піднесений стиль автора та образ людини як вічного борця.

В оригіналі та перекладі це зображено таким чином:

Оригінал: *«Let him think of the glories of Greece and of Rome,*

And get knocked on the head for his labours.»

Переклад: *«Про подвиги Греції й Риму згадай*

І вмири у боях за свободу!»

Також, у рядках оригіналу *To do good to Mankind is the chivalrous plan, Then battle for Freedom wherever you can/And, if not shot or hanged, you'll get knighted* є ще один образ-символ, а саме символ шляхетності. Перекладач відтворює ці рядки у перекладі як, ‘Служіння добру – найшляхетніша путь’ та ‘А куля і плаха тебе обійдуть/То й честь тобі лицарська буде!’. Тобто, Д.Паламарчук без спотворення передає образність та спонукальні властивості цього вірша. Цей вірш є справжнім гаслом життя Д.Байрона як бунтаря та борця за свободу і честь.

У більшості випадків любовна лірика Дж. Байрона просякнута трагізмом. Смуток кохання сприймається поетом як частина болісного існування своїх сучасників, приречених на душевну самотність, на нерозуміння, роз’єднання.

Тому головні теми творів Дж. Байрона пов'язані саме з неминучою у коханні втратою.

Висновки до розділу 2

У другому розділі представлено поглиблений аналіз поетичного світу Байрона.

Проаналізувавши вірші Байрона, ми виявили такі стилістичні та лексичні особливості:

1. Максималізм, виражений у бажаннях ліричного байронічного героя.
2. Властива кожному ліричному твору трагічність та багатство душевних переживань, яскраво виражена експресія виразних та лексичних засобів.
3. Поєднання класичних та романтичних традицій, що яскраво представляє стиль Дж. Байрона.
4. Різноманітність епітетів, метафор та інших стилістичних засобів виразності, що вживаються поетом.

Було розглянуто лексичну різноманітність поета, яка представлена у фоновій лексиці, яку Байрон використовує у своїх ліричних творах. Часто поет поєднує вирази розмовного характеру із лексикою високого стилю. Вжиті ним іменники або прикметники несуть багатогранне значення, яке дозволяє кожному перекладачеві трактувати оригінал твір по-новому. Його лексика наповнена трагізмом та глибоким змістом. Деякі слова автор навмисно пише з великої літери, що надає їм особливого значення і виділяє серед тексту вірша.

Вивчивши тексти оригіналу та перекладів, було з'ясовано, що особливості перекладу поезії Байрона полягають у багатстві використовуваних автором та поетами-перекладачами епітетів, порівнянь та метафор, на які така багата лірика творця, було описано характер творчої переробки та авторського переосмислення байронівських віршів. Було порівняно ступінь близькості перекладу до вихідного тексту, точність передачі образів виразних засобів та

віршованої форми, і виявлено, що кожен перекладач сприймає твір через призму свого особистого сприйняття та творчого досвіду.

Мистецтво перекладу дуже тонка справа, потрібно не лише створити переклад, який міг би зрівнятися з оригіналом за мовними характеристиками, а й передати у своєму творі унікальність та авторський задум.

РОЗДІЛ 3

3.1 Лексико-семантичні трансформації у перекладах поетичних текстів Дж.Байрона

Завдяки замінам перекладач може передати всі елементи оригіналу. У вмілому користанні замін і полягає мистецтво перекладача.

До лексико-семантичних трансформацій належать: перекладацька транскрипція, транслітерація, калькування, генералізація, конкретизація та модуляція. Під час аналізу творів виявлено, що перекладачі віршів застосували всі типи трансформацій задля досягнення адекватного, точного та не спотвореного перекладу.

При перекладі вірша “To M. S. G. : When I Dream That You Love Me” було знайдено такі трансформації:

1. Модуляція:

(1) *Extend not your anger to sleep;*
For in visions alone your affection can live, – (WIDTYLM, URL).

Ти на сон мій не гнівайся, любя, —
Тільки в мріях я маю те щастя ясне (ПБ:URL).

(2) *Then, Morpheus! envelope my faculties fast,*
Shed o'er me your languor benign (WIDTYLM, URL).

Любий сон! забери собі силу мою
А мені дай безсилля розкішне (ПБ:URL).

(3) *Mortality's emblem is given* (WIDTYLM, URL).
Сон єсть образ мовчазної смерти (ПБ:URL).

(4) *Ah! frown not, sweet lady, unbend your soft brow* (WIDTYLM, URL).
Ох! не хмур, моя мила, брівок лагідних (ПБ:URL).

(5) *Though in visions, sweet lady, perhaps you may smile,*
Oh, think not my penance deficient!

*When dreams of your presence my slumbers beguile,
To awake will be torture sufficient (WIDTYLM, URL).*

*Хоч я бачив, кохана, твій усміх у сні,
Не карай ти мене за примари!
Після мрій чарівних прокидатись мені —
Се страшніше від всякої кари (ПБ:URL).*

2. Генералізація:

*(6) Then, Morpheus! envelope my faculties fast (WIDTYLM, URL).
Любий сон! забери собі силу мою (ПБ:URL).*

3. Конкретизація:

*(7) They tell us that slumber, the sister of death (WIDTYLM, URL).
Смерть і сон — кажуть люди, — то браття рідні (ПБ:URL).*

*(8) I rise, and it leaves me to weep (WIDTYLM, URL).
Кожний ранок — оплакана згуба (ПБ:URL).*

При аналізі вірша “My Soul Is Dark” було знайдено небагато трансформацій, однак вони є, що свідчить про те, що будь-який переклад, а особливо переклад художньої літератури та віршів вимагає використання різних типів трансформацій для досягнення адекватного та неспотвореного перекладу. Було виявлено такі види модуляції та генералізації:

1. Модуляція:

*(9) My soul is dark - Oh! quickly string (MSID, URL).
Мій дух, як ніч... О, грай скоріш! (ПБ:URL)*

*(10) The harp I yet can brook to hear (MSID, URL).
Я ще вчуваю арфи глас (ПБ:URL).*

*(11) Its melting murmurs o'er mine ear (MSID, URL).
І тішить слух в останній час (MSID, URL).*

(12) *That sound shall charm it forth again* (MSID, URL).
Її розбудить віщий снів (ПБ:URL).

(13) *Or else this heavy heart will burst* (MSID, URL).
Бо розпадеться серце з мук (ПБ:URL).

(14) *But bid the strain be wild and deep* (MSID, URL).
Але суворо й смутно гра (ПБ:URL).

2. Генералізація:

(16) *Its melting murmurs o'er mine ear* (MSID, URL).
І тішить слух в останній час (ПБ:URL).

(17) *And break at once - or yield to song* (MSID, URL).
Як не поможє спів, воно (ПБ:URL).

Вірш “She Walks in Beauty” - один із найбільш романтичних віршів поета влучно перекладений на українську мову зі збереженням чарівності та ніжності композиції та змісту твору завдяки застосованим трансформаціям:

1. Модуляція:

(18) *She walks in beauty like the night* (SWB, URL).
Вона іде, як ніч, красою оповита (ККПЛБ, URL).

(19) *Meet in her aspect and her eyes* (SWB, URL).
В очах її, дзвенить вогнем чудес (ККПЛБ, URL).

(20) *Had half impaired the nameless grace* (SWB, URL).
І враз інакша, грація мов мара (ККПЛБ, URL).

(21) *How pure, how dear their dwelling place* (SWB, URL).
Настільки чисті і легкі, як пара (ККПЛБ, URL).

2. Генералізація:

(22) *Of cloudless climes and starry skies* (SWB, URL).

Немов за-за хмар, як зірка із небес (ККПЛБ, URL).

(23) *This mellowed to that tender fight* (SWB, URL).

У ньому ніжність, легкість, спокій сам (ККПЛБ, URL).

(24) *One shade the more, one ray the less* (SWB, URL).

Впаде ще тінь, чи промінець проскочить (ККПЛБ, URL).

3. Конкретизація:

(25) *Of cloudless climes and starry skies* (SWB, URL).

Немов за-за хмар, як зірка із небес (ККПЛБ, URL).

Враховуючи той факт, що вірш “Stanzas” невеликий за обсягом кількість застосованих трансформацій не дуже велика, однак вони є і були успішно застосовані україномовним перекладачем для збереження піднесеної емоційності твору:

1. Модуляція:

(26) *Let him think of the glories of Greece and of Rome* (S, URL).

Про подвиги Греції й Риму згадай (УЛС, URL).

(27) *To do good to Mankind is the chivalrous plan* (S, URL).

Служіння добру – найшляхетніша путь (УЛС, URL).

(28) *Then battle for Freedom wherever you can* (S, URL).

Тож бийся за волю повсюди! (УЛС, URL)

2. Генералізація:

(29) *When a man hath no freedom to fight for at home* (S, URL).

Як з рабства не зможеш звільнити свій край (УЛС, URL).

(30) *Let him combat for that of his neighbours* (S, URL).

Борись для чужого народу (УЛС, URL).

У вірші “The isles of Greece” застосування лексико-граматичних трансформацій прослідковується у декількох рядках твору:

1. Модуляція:

(31) *Place me on Sunium's marbled steep* (TIG, URL).

Гей, там я на взгір'ї сунійському стану (НГ, URL).

(32) *A land of slaves shall ne'er be mine* (TIG, URL).

Країна рабів – не моя вітчизна (НГ, URL).

(33) *Dash down yon cup of Samian wine!* (TIG, URL).

Геть, чарко! Не хочу я твого вина! (НГ, URL).

2. Генералізація:

(34) *Where nothing, saved the waves and I* (TIG, URL).

Високо, щоб більше людей я не зрів,

Послухаю скорботних пісень океану (НГ, URL).

3. Конкретизація:

(35) *Where nothing, saved the waves and I* (TIG, URL).

Високо, щоб більше людей я не зрів (НГ, URL).

У вірші “On This Day I Complete My Thirty-Sixth Year” досить багато прикладів модуляції:

(36) *Since others it hath ceased to move* (OTDICMTSY, URL).

Нікого нам не зворушить (ПБ:URL).

(37) *The flowers and fruits of Love are gone* (OTDICMTSY, URL).

Засох любові цвіт і плід (ПБ:URL).

(38) *The hope, the fear, the jealous care* (OTDICMTSY, URL).

Минулі дні тривоги, надії (ПБ:URL).

(39) *No torch is kindled at its blaze* (OTDICMTSY, URL).

Та не світильник, то пала (ПБ:URL).

(40) *Awake, my Spirit! Think through whom* (OTDICMTSY, URL).

Зміцни свій дух! Не забувай (ПБ:URL).

Також є приклад генералізації:

(41) *Still let me love!* (OTDICMTSY, URL).

Та нам — любить (ПБ:URL).

Враховуючи, що вірш “Remembrance” наповнений дещо специфічним типом лексики та присутністю не тільки слів мови оригіналу, то застосування трансформацій неабияк необхідно для збереження повноти змісту тексту. Під час аналізу було виявлено випадки застосування генералізації, конкретизації:

(42) *Would I could add Remembrance too!* (R, URL)

Якби ж — і спомини. Якби-то! (ПБ:URL)

(43) *My dawn of Life is overcast* (R, URL).

Світанок мій вкриває тьма (ПБ:URL).

А також, приклади модуляції:

(44) *'Tis done!—I saw it in my dreams* (R, URL).

Кінець! То був лиш сон. I враз (ПБ:URL).

(45) *Love, Hope, and Joy, alike adieu!* (R, URL).

Любов, надію вщент розбито (ПБ:URL).

(46) *My dawn of Life is overcast* (R, URL).

Світанок мій вкриває тьма (ПБ:URL).

Далі проаналізовано вірш “Twilight”. Завдяки трансформаціям перекладач зміг відтворити атмосферу твору та романтичний настрій автора. За допомогою

головних лексично-граматичних трансформацій, а саме модуляції, генералізації та конкретизації україномовному перекладачу вдалося досягти мети.

Приклади модуляції:

(47) *The nightingale's high note is heard* (TGGB, URL).

Лунає дзвінко пісня солов'я (C, URL).

(48) *Make music to the lonely ear* (TGGB, URL).

Звучить як музика в покинутих серцях (C, URL).

(49) *And in the sky the stars are met* (TGGB, URL).

І зорі пострічались в небесах (C, URL).

(50) *That follows the decline of day* (TGGB, URL).

Що настає, як день згаса привітний (C, URL).

Далі наведено приклади генералізації, яку автор застосував у перекладі:

(51) *It is the hour when from the boughs.*

The nightingale's high note is heard (TGGB, URL).

Це час, коли із затінку гілок.

Лунає дзвінко пісня солов'я (C, URL).

(52) *Each flower the dews have lightly wet* (TGGB, URL).

І кожну квітку приголубила роса (C, URL).

(53) *And in the Heaven, that clear obscure* (TGGB, URL).

А в небі загадкова невідомість. (C, URL).

Також нижче наведені приклади конкретизації із вірша «Сутінки»:

(54) *And gentle winds and waters near* (TGGB, URL).

І хлюпін річки, й ніжний трепет вітерця (C, URL).

(55) *As twilight melts beneath the moon away* (TGGB, URL).

І тануть сутінки у місячному світлі (C, URL).

Під час аналізу вірша “То Е.” («До Е») було знайдено такі приклади лексично-граматичних трансформацій:

1. Модуляція:

(56) *Our souls at least congenial meet,
Nor can thy lot my rank disgrace* (TE, URL).

За наших душ злиття щасливе

Мій рід не знатиме ганьби (ДЕ, URL).

(57) *Our intercourse is not less sweet* (TE, URL).

А в дружбі серце незрадливе (ДЕ, URL).

2. Генералізація:

(58) *Of thee and me in friendship twined* (TE, URL).

Беруть на поглум наш зв'язок (ДЕ, URL).

3. Конкретизація:

(59) *Let Folly smile, to view the names* (TE, URL).

Нехай пихати й безтолкові (ДЕ, URL).

(60) *Our intercourse is not less sweet* (TE, URL).

А в дружбі серце незрадливе (ДЕ, URL).

(61) *Since worth of rank supplies the place* (TE, URL).

Над ранги, титули й герби! (ДЕ, URL)

Було проаналізовано вірш “Prometheus”(«Прометей») у якому перекладач ужив чимало трансформацій і успішно досягнув адекватного та еквівалентного перекладу на українську мову. Найбільше було випадків модуляції:

(62) *A silent suffering, and intens* (P, URL).

Німе страждання, вічний бран (ПБ:URL).

(63) *All that the Thunderer wrung from thee*

Was but the menace which flung back (P, URL).

Лють Громовадцева од тебе (ПБ:URL).

(64) Thy Godlike crime was to be kind

And strengthen Man with his own mind (P, URL).

У тому твій небесний зріх.

На боротьбу озброїв їх (ПБ:URL).

(65) Of thine impenetrable Spirit,

Which Earth and Heaven could not convulse,

A mighty lesson we inherit (P, URL).

Твій гордий дух і непокора,

Що їх і небо не поборе,

Для смертних прикладом стає (ПБ:URL).

Приклади генералізації:

(66) Which Earth and Heaven could not convulse (P, URL).

Що їх і небо не поборе (ПБ:URL).

(67) To Mortals of their fate and force (P, URL).

Ти людству освітив дороги (ПБ:URL).

(68) A mighty lesson we inherit (P, URL).

Для смертних прикладом стає (ПБ:URL).

Також було виявлено приклади застосування конкретизації:

(69) The sufferings of mortality,

Seen in their sad reality (P, URL).

Відбилось горе і тривоги (ПБ:URL).

(70) Like thee, Man is in part divine (P, URL).

Як ти, сини людські — півбоги (ПБ:URL).

Загалом, проаналізувавши поетичні тексти на предмет наявності лексико-семантичних трансформацій, ми виявили, що найчастіше перекладач застосував

модуляцію, генералізацію та конкретизацію. Кожна з них має певну мету. Наприклад, модуляція означає використання фрази, яка відрізняється у мові оригіналу та мові перекладу для передачі тієї самої ідеї, що супроводжується лексичними змінами мови перекладу.

Генералізація та конкретизація були використані у перекладі для узагальнення та уточнення того чи іншого предмету відповідно для того, щоб зберегти форму та ритм тексту перекладу.

3.2 Граматичні трансформації у перекладах віршів Дж. Г. Байрона

До лексико-граматичних трансформацій належить: додавання, опущення граматичних одиниць, граматичні заміни (форми слова, частини мови, члена речення, однієї синтаксичної конструкції іншою), компенсація, експлікація, антонімічний переклад та транспозиція.

Для досягнення адекватного перекладу “To M. S. G. : When I Dream That You Love Me” перекладач ужив таких трансформацій:

1. Додавання:

(1) *Mortality's emblem is given* (WIDTYLM, URL).

Сон єсть образ мовчазної смерти (ПБ:URL).

(2) *If I sin in my dream, I atone it for now* (WIDTYLM, URL).

Коли грішний був сон, — я спокутував гріх (ПБ:URL).

(3) *To awake will be torture sufficient* (WIDTYLM, URL).

Се страшніше від всякої кари! (ПБ:URL).

2. Опущення:

(4) *I rise, and it leaves me to weep* (WIDTYLM, URL).

Кожний ранок — оплакана згуба (ПБ:URL).

(5) *Then, Morpheus! envelope my faculties fast* (WIDTYLM, URL).

Любий сон! забери собі силу мою (ПБ:URL).

(6) *For in visions alone your affection can live* (WIDTYLM, URL).

Тільки в мріях я маю те щастя ясне (ПБ:URL).

3. Граматична заміна:

(7) *I rise, and it leaves me to weep* (WIDTYLM, URL).

Кожний ранок — оплакана згуба (ПБ:URL).

(8) *If I sin in my dream, I atone it for now* (WIDTYLM, URL).

Коли грішний був сон, — я (ПБ:URL).

4. Антонімічний переклад:

(9) *Extend not your anger to sleep* (WIDTYLM, URL).

Ти на сон мій не гнівайся, люба (ПБ:URL).

5. Транспозиція:

(10) *They tell us that slumber, the sister of death* (WIDTYLM, URL).

Смерть і сон — кажуть люди, — то браття рідні (ПБ:URL).

(11) *Though in visions, sweet lady, perhaps you may smile* (WIDTYLM, URL).

Хоч я бачив, кохана, твій усміх у сні (ПБ:URL).

У вірші “My Soul Is Dark” під час граматичного аналізу було виявлено певні трансформациї, які застосував перекладач, для збереження ритмомелодики твору:

1. Додавання:

(12) *The harp I yet can brook to hear* (MSID, URL).

Я ще вчуваю арфи глас (ПБ:URL).

(13) *If in these eyes there lurk a tear* (MSID, URL).

Як є сльоза. Вона збіжить (ПБ:URL).

2. Опущення:

(14) *If in this heart a hope be dear* (MSID, URL).

Як ще надія в серці спить (ПБ:URL).

(15) *That sound shall charm it forth again* (MSID, URL).

Її розбудить віщий спів (ПБ:URL).

(16) *If in these eyes there lurk a tear* (MSID, URL).

Як є сльоза (ПБ:URL).

(17) *Or else this heavy heart will burst* (MSID, URL).

Бо розпадеться серце з мук (ПБ:URL).

3. Граматична заміна:

(18) *Its melting murmurs o'er mine ear* (MSID, URL).

І тішить слух в останній час (ПБ:URL).

4. Антонімічний переклад:

(19) *Nor let thy notes of joy be first* (MSID, URL).

Додай жалю в свій перший звук (ПБ:URL).

5. Транспозиція:

(20) *My soul is dark - Oh! quickly string*

The harp I yet can brook to hear (MSID, URL).

Мій дух, як ніч... О, грай скоріш!

Я ще вчуваю арфи глас (ПБ:URL).

(21) *If in this heart a hope be dear,*

That sound shall charm it forth again (MSID, URL).

Як ще надія в серці спить,

Її розбудить віщий спів (ПБ:URL).

6. Цілісне перетворення:

(22) *And let thy gentle fingers fling* (MSID, URL).

Нехай воркує жалібніш (ПБ:URL).

(23) *And ached in sleepless silence, long* (MSID, URL).

Давно вже в ньому вицвєть образ (ПБ:URL).

(24) *For it hath been by sorrow nursed* (MSID, URL).

Воно в собі терпить давно (ПБ:URL).

У перекладі вірша “She Walks in Beauty” («Вона іде красою оповита») перекладач застосував чималу кількість граматичних трансформацій, більшість з яких додавання та опущення.

1. Додавання:

(25) *Of cloudless climes and starry skies* (SWB, URL).

Немов з-за хмар, як зірка із небес (ККПЛБ, URL).

(26) *And all that's best of dark and bright* (SWB, URL).

Вся велич темряви і дивна легкість світла (ККПЛБ, URL).

(27) *Or softly lightens o'er her face* (SWB, URL).

Обличчя в світлі теплomu, мов чара (ККПЛБ, URL).

(28) *A heart whose love in innocent!* (SWB, URL)

То це любові чистої краса! (ККПЛБ, URL)

2. Опущення:

(29) *And all that's best of dark and bright.*

Meet in her aspect and her eyes (SWB, URL).

Вся велич темряви і дивна легкість світла .

В очах її, дзвенить вогнем чудес (ККПЛБ, URL).

(30) *One shade the more, one ray the less,*

Had half impaired the nameless grace (SWB, URL).

Впаде ще тінь, чи промінець проскочить,
І враз інакша, грація мов мара (ККПЛБ, URL).

Також було застосовано інші види граматичних трансформацій, а саме:

Граматична заміна:

(31) *Or softly lightens o'er her face* (SWB, URL).

Обличчя в світлі теплomu, мов чара (ККПЛБ, URL).

(32) *The smiles that win, the tints that glow* (SWB, URL).

А посмішка так світиться натхненно (ККПЛБ, URL).

Транспозиція:

(33) *She walks in beauty like the night* (SWB, URL).

Вона іде, як ніч, красою оповита (ККПЛБ, URL).

(34) *Meet in her aspect and her eyes* (SWB, URL).

В очах її, дзвенить вогнем чудес (ККПЛБ, URL).

Цілісне перетворення:

(35) *Meet in her aspect and her eyes* (SWB, URL).

В очах її, дзвенить вогнем чудес (ККПЛБ, URL).

(36) *Which heaven to gaudy day denies* (SWB, URL).

Що тільки з мороком той блиск на хвильку щез (ККПЛБ, URL).

Далі наведено аналіз граматичних трансформацій, застосованих перекладачем для адекватного перекладу художнього твору, вірша “Stanzas”(«Станси»).

1. Додавання:

(37) *Let him combat for that of his neighbours;*

Борись для чужого народу (S, URL).

(38) *And, if not shot or hanged, you'll get knighted* (S, URL).

То й честь тобі лицарська буде! (УЛС, URL)

2. Опущення:

(39) *When a man hath no freedom to fight for at home,*

Let him combat for that of his neighbours (S, URL).

Як з рабства не зможеш звільнити свій край,

Борись для чужого народу (УЛС, URL).

(40) *Let him think of the glories of Greece and of Rome* (S, URL).

Про подвиги Греції й Риму згадай (УЛС, URL).

(41) *To do good to Mankind is the chivalrous plan* (S, URL).

Служіння добру – найшляхетніша путь (УЛС, URL).

3. Граматична заміна:

(42) *To do good to Mankind is the chivalrous plan* (S, URL).

Служіння добру – найшляхетніша путь (УЛС, URL).

(43) *And, if not shot or hanged, you'll get knighted* (S, URL).

А куля і плаха тебе обійдуть (УЛС, URL).

4. Антонімічний переклад:

(44) *When a man hath no freedom to fight for at home* (S, URL).

Як з рабства не зможеш звільнити свій край (УЛС, URL).

5. Транспозиція:

(45) *Let him think of the glories of Greece and of Rome* (S, URL).

Про подвиги Греції й Риму згадай (УЛС, URL).

Застосовані трансформації у вірші “The isles of Greece” («Новогрецька пісня»)

1. Додавання:

(46) *Where nothing, saved the waves and I* (TIG, URL).

Високо щоб більше людей я не зрів (НГ, URL).

2. Опущення:

(47) *Place me on Sunium's marbled steep* (TIG, URL).

Гей, там я на взгір'ї сунійському стану (НГ, URL).

(48) *There swan-like, let me sing and die* (TIG, URL).

І мій лебединий вторитиме снів (НГ, URL).

(49) *Dash down you cup of Samian wine!* (TIG, URL)

Геть, чарко! Не хочу я твого вина! (НГ, URL)

3. Граматична заміна:

(50) *May hear our mutual murmurs sweep* (TIG, URL).

Послухаю скорботних пісень океану (НГ, URL).

4. Транспозиція:

(51) *A land of slaves shall ne'er be mine* (TIG, URL).

Країна рабів – не моя вітчизна (НГ, URL).

Зважаючи на великий обсяг вірша “On This Day I Complete My Thirty-Sixth Year” (« В День Мого Тридцятишестиліття»), перекладач ужив чимало трансформацій, завдяки яким досяг адекватного, точного та змістовного перекладу.

1. Додавання:

(52) *The fire that on my bosom preys* (OTDICMTSY, URL).

Немов вулкан той із жерла (ПБ: URL).

(53) *If thou regret'st thy Youth, why live?* (OTDICMTSY, URL)
Як шкода молодих років (ПБ:URL).

2. Опущення:

(54) *The hope, the fear, the jealous care* (OTDICMTSY, URL).
Минулі дні тривоги, надії (ПБ:URL).

(55) *The worm—the canker, and the grief* (OTDICMTSY, URL).
Повзуть скорбота й хробаки (ПБ:URL).

(56) *Since others it hath ceased to move* (OTDICMTSY, URL).
Нікого нам не зворушить (ПБ:URL).

3. Граматична заміна:

(57) *Still let me love!* (OTDICMTSY, URL)
Та нам — любить (ПБ:URL).

4. Транспозиція:

(58) *The flowers and fruits of Love are gone* (OTDICMTSY, URL).
Засох любові цвіт і плід (ПБ:URL).

5. Цілісне перетворення:

(59) *The exalted portion of the pain* (OTDICMTSY, URL).
Любові, ревнощів, жаги (ПБ:URL).

(60) *Such thoughts should shake my Soul* (OTDICMTSY, URL).
Що славить Грецію мою! (ПБ:URL)

У вірші “Remembrance” також було застосовано граматичні трансформації, для збереження цілісності сенсу тексту.

1. Додавання:

(61) *Chill'd by Misfortune's wintry blast* (R, URL).

І душу сковує зима (ПБ:URL).

2. Опущення:

(62) *My dawn of Life is overcast* (R, URL).

Світанок мій *вкриває* *тьма* (ПБ:URL).

(63) *Love, Hope, and Joy, alike adieu* (R, URL).

Любов, надію *вщент* *розбито* (ПБ:URL).

(64) *Would I could add Remembrance too!* (R, URL)

Якби ж — *і спомини*. *Якби-то!* (ПБ:URL)

3. Граматична заміна:

(65) *No more with Hope the future beams* (R, URL).

Блідих надій *промінчик* *згас* (ПБ:URL).

(66) *Chill'd by Misfortune's wintry blast* (R, URL).

І душу сковує зима (ПБ:URL).

4. Транспозиція:

(67) *My days of happiness are few* (R, URL).

Щасливих *мало* *днів* *прожито* (ПБ:URL).

У вірші “Twilight” («Сутінки») застосовано чимало трансформацій для збереження ритмомелодики, граматичної цілісності та когезії у тексті перекладу.

1. Додавання:

(68) *It is the hour when from the boughs* (TGGB, URL).

Це час, коли із затінку гілок (C, URL).

(69) *And on the leaf a browner hue* (TGGB, URL).

І на листочках тьмяна барва спить (C, URL).

(70) *That follows the decline of day*

As twilight melts beneath the moon away (TGGB, URL).

Що настає, як день згаса привітний,

І тануть сутінки у місячному світлі (C, URL).

2. Опущення:

(71) *And gentle winds and waters near* (TGGB, URL).

І хлюпін річки, й ніжний трепет вітерця (C, URL).

(72) *And in the sky the stars are met* (TGGB, URL).

І зорі пострічались в небесах (C, URL).

3. Граматична заміна:

(73) *And on the wave is deeper blue,*

And on the leaf a browner hue (TGGB, URL).

І в хвилях зупинилася блакить,

І на листочках тьмяна барва спить (C, URL).

(74) *That follows the decline of day*

As twilight melts beneath the moon away (TGGB, URL).

Що настає, як день згаса привітний,

І тануть сутінки у місячному світлі (C, URL).

4. Транспозиція:

(75) *The nightingale's high note is heard* (TGGB, URL).

Лунає дзвінко пісня солов'я (C, URL).

5. Цілісне перетворення:

(76) *Make music to the lonely ear* (TGGB, URL).

Звучить як музика в покинутих серцях (С, URL).

У більшій частині перекладеного тексту вірша “То Е.” («До Е.»), перекладач ужив прийом опущення, однак було ще декілька застосованих трансформацій.

1. Додавання:

(77) *Let Folly smile, to view the names* (TE, URL).

Нехай пихаті й безтолкові (ДЕ, URL).

2. Опущення:

(78) *Yet Virtue will have greater claims* (TE, URL).

Чеснота скорше варт любові (ДЕ, URL).

(79) *Of thee and me in friendship twined* (TE, URL).

Беруть на поглум наш зв'язок (ДЕ, URL).

(80) *To love, than rank with vice combined* (TE, URL).

Ніж титулований порок (ДЕ, URL).

3. Граматична заміна:

(81) *Yet Virtue will have greater claims*

To love, than rank with vice combined (TE, URL).

Чеснота скорше варт любові,

Ніж титулований порок (ДЕ, URL).

Проаналізувавши трансформації застосовані перекладачем у вірші “Prometheus”(«Прометей»), можна зробити висновок, що додавання, опущення

та транспозиція найбільш уживані граматичні трансформації. Також було застосовано ще декілька типів трансформацій:

1. Додавання:

(82) *Titan! to whose immortal eyes*

The sufferings of mortality (P, URL).

Титане! У в очах твоїх

Відбилось горе і тривоги (ПБ:URL).

(83) *A silent suffering, and intense* (P, URL).

Німе страждання, вічний бран (ПБ:URL).

(84) *All that the proud can feel of pain* (P, URL).

Нестерпний біль роздертих ран (ПБ:URL).

(85) *And the inexorable Heaven* (P, URL).

А небо мстиве, невблаганне (ПБ:URL).

2. Опущення:

(86) *The ruling principle of Hate* (P, URL).

І дух Ненависті, який (ПБ:URL).

(87) *The things it may annihilate* (P, URL).

І сам їх нищить, сам їх морить (ПБ:URL).

(88) *Titan! to whose immortal eyes* (P, URL).

Титане! У в очах твоїх (ПБ:URL).

3. Граматична заміна:

(89) *The rock, the vulture, and the chain* (P, URL).

Лиш скелю, коршака й кайдани (ПБ:URL).

4. Антонімічний переклад:

(90) *Which speaks but in its loneliness* (P, URL).

Не виказав таємних мук (ПБ:URL).

5. Транспозиція:

(91) *Between the suffering and the will* (P, URL).

В двобої волі і страждань (ПБ:URL).

(92) *And the deaf tyranny of Fate* (P, URL).

І Доля зла — тиран глухий (ПБ:URL).

6. Цілісне перетворення:

(93) *What was thy pity's recompense?* (P, URL).

А що ж за те дістав, Титане? (ПБ:URL)

(94) *Which speaks but in its loneliness* (P, URL).

Не виказав таємних мук (ПБ:URL).

Отже, перекладач ужив певні граматичні трансформації з метою створення адекватного та професійного перекладу. Застосування такої трансформації як додавання зумовлене лексичною неповнотою певних груп слів у вихідній мові. Так, в англійській мові в багатьох випадках пропускаються слова, які легко відновлюються з контексту, тоді як в українській необхідна їх реальна присутність у слові, що вимагає доповнень при перекладі.

Опущення є зворотнім процесом, коли перекладач для уникнення великої кількості синонімічних або подібних за змістом слів, просто опустив їх у тексті перекладу, зробивши його стисліше і краще для сприйняття читачем.

Граматична заміна була застосована для досягнення граматично правильної побудови рядка зі збереженням форми, віршованого розміру та римування твору.

Перекладач також ужив таку граматичну трансформацію, як антонімічний переклад, для того щоб у деяких рядках поетичного тексту перекладу створити нейтральний граматичний образ.

Транспозиція та цілісне перетворення схожі за своєю метою, однак в той момент, коли перекладач застосував транспозицію тільки для перестановки лексичних компонентів у рядках, цілісне перетворення він ужив для створення нових лексичних значень, зберігши при цьому сенс тексту оригіналу.

3.3 Рекомендації щодо застосування трансформацій у перекладі поезії

Переклад - це процес міжмовної та міжкультурної комунікації, при якому на основі цілеспрямованого перекладацького аналізу вихідного тексту створюється вторинний, перекладний текст, що замінює вихідний у новому мовному та культурному середовищі.

Вирізняється класифікація, за якою розрізняють такі види перекладів віршів:

- 1) прозовий;
- 2) поетичний;
- 3) віршований

Для того щоб успішно та адекватно перекласти текст насамперед необхідно знати обидві мови: мову оригіналу та мову перекладу досконало. Однак просто знання двох мов недостатньо. Необхідно навчитися розглядати кожне висловлювання враховуючи усі мовні функції, а саме, денотативну, експресивну, фатичну, металінгвістичну та поетичну.

Переклад літературних творів завжди є складнішим, ніж переклад інших типів тексту, оскільки літературні твори мають особливі цінності, які називаються естетичними та експресивними. Естетична функція твору має

підкреслювати красу слова, образність мови, метафори тощо. Тоді як експресивна функція має висувати думку, емоцію тощо письменника. І перекладач має перенести ці конкретні значення у мову перекладу. Переклад поетичних текстів потребує чогось більшого, ніж переклад інших жанрів літератури.

Крім мовних функцій, перекладач повинен враховувати прагматику тексту реципієнта та міжкультурні відмінності. Побачивши їх, перекладач повинен передбачити необхідні перетворення.

Наступним кроком перекладачу необхідно навчитися виявляти в тексті перекладацькі проблеми. Наприклад, переклад граматичних конструкцій, словосполучень, які не можуть бути перекладені дослівно і тому потребують перетворення.

Необхідно дуже ретельно дослідити текст та прочитати його, для того, щоб відчувати ритм вірша, його темп, паузи, наголоси, відчувати його енергію. Написати вірш від руки та зробити декілька копій та читати протягом певного часу. Цей спосіб допоможе розібратися із граматичною структурою вірша: де і які саме граматичні конструкції та звороти застосовано, де і чому автор ужив той чи інший час. Однак просто побачити перекладацьку проблему мало. Потрібно знати конкретні методи її вирішення, інакше кажучи, ті перекладацькі перетворення, які треба застосувати перекладачу, для запобігання спотворенню та створення адекватного перекладу.

Також, перекладачу рекомендовано прочитати і вивчити не тільки той вірш, що буде перекладатися, а й інші вірші з тієї самої епохи для розуміння досвіду поетичної композиції та «налаштування» на переклад поезії.

В ідеальному варіанті, перекладаючи поезію, необхідно зберегти смислову навантаженість, емоційність та структуру твору. Отже, досвідченому перекладачу варто:

- перекласти рядки вірша, дослівно передаючи їх зміст; про що йдеться у вірші, після чого застосувати певні зміни та трансформації, де необхідно.
- передати стилістику та емоційність вірша, намагаючись інтерпретувати та відтворити передбачувану емоційну реакцію поета.
- дотриматись віршованого розміру (якщо він вимірюваний).
- зберегти риму вірша (якщо вона римована).

На наступній схемі зображено етапи роботи над створенням перекладу художнього тексту.

Рис.3.1

Отже, виходить, що процес перекладу – це дуже складний механізм, що вимагає уваги.

При перекладі вірша перекладачеві необхідно передусім проаналізувати вірш-оригінал, а саме: визначити розмір віршування, риму, клаузули, наявність стежок та можливі варіанти їхнього адекватного перекладу. Так було

проаналізовано деякі вірші поета. Наприклад, у вірші «She walks in beauty» кожен рядок завершується чоловічою клаузулою, тобто ударним складом. Особливу складність при перекладі цього вірша склала образність мови лорда Байрона, яка не може отримати однозначного трактування і є однією з відмінних рис романтичної поезії тієї епохи. Навіть сама назва не може бути зрозуміла однозначно. Дмитро Паламарчук переклав "She walks in beauty" як "Вона йде красою оповита", і можливо, це і є найближчий еквівалент оригіналу. Байрон явно захоплювався красою леді, про яку йдеться у вірші, але що саме він мав на увазі - сказати не можна ("walk" у словнику Мюллера "ходити", "гуляти", застар. архаїч. "поводитися"; "walk in »-«входити»).

У кожному перекладі вірша Джорджа Байрона перекладач дотримувався всіх основних правил перекладу художніх текстів, саме поетичних текстів. При адекватному перекладі, текст відтворений максимально повно та без спотворень і точно передає оригінал мовою перекладу. Дуже влучно про зв'язок оригіналу та перекладу висловився Р.Р. Чайковський у монографії «Реальності поетичного перекладу»: «Оригінал не може бути у всій його повноті передано іншою мовою, оскільки цілком ідентичним оригінал може бути лише самому собі. Тому будь-який переклад — це подібність оригіналу. Ступінь подібності оригіналу та перекладу залежить від ступеня свободи, якою керується перекладач. Оригінал сковує свободу перекладача. Відтворюючи оригінал у межах диктованих їм кордонів, перекладач створює переклад, що більше свободи бере перекладач, тим перетворені уявлення, яке отримує про оригіналі читач» [54].

Провівши аналіз творів Дж.Г.Байрона та врахувавши структурні, стилістичні та лексичні особливості віршів, а також застосовані перекладачами трансформації, було самостійно перекладено один із віршів поета, а саме вірш «She Walks in Beauty». Переклад поданий нижче у таблиці.

Таблиця 3.1

Оригінал	Власний переклад
<p>She walks in beauty</p> <p>She walks in beauty, like the night Of cloudless climes and starry skies; And all that's best of dark and bright Meet in her aspect and her eyes: Thus mellow'd to that tender light Which heaven to gaudy day denies.</p> <p>One shade the more, one ray the less, Had half impair'd the nameless grace Which waves in every raven tress, Or softly lightens o'er her face; Where thoughts serenely sweet express How pure, how dear their dwelling-place.</p> <p>And on that cheek, and o'er that brow, So soft, so calm, yet eloquent, The smiles that win, the tints that glow, But tell of days in goodness spent, A mind at peace with all below, A heart whose love is innocent!</p>	<p>Вона пливе, красою оповита</p> <p>Вона пливе, красою оповита Як сонце вдень, як зірка уночі. І все поєднує в собі і зле і світле Лиш в очі подивись її. М'який той блиск і ніжне світло Розчиниться у темряві нічній.</p> <p>Ще промінь, або тінь паде на її плечі І зміниться все враз, за мить У тихий теплий літній вечір, Той промінець в очах її не згас, а мерехтить. Думок мрійливих океан надвечір Які їй серце враз змогли заповонити.</p> <p>І усміх цей, і образ той мрійливий, М'який, спокійний, чистий і святий, І посмішка натхненна, незрадлива, З небес посланниця вродлива, В гармонії з собою й в мирі, Любові чистої краса!</p>

У процесі створення самостійного перекладу стилістичні та лексичні особливості оригіналу у перекладі були збережені. Структурні особливості були частково збережені, адже в останній строфі змінюється римування з перехресного на суміжне. Під час перекладу вірша були застосовані як лексико-семантичні, так і граматичні трансформації. В основному була застосована модуляція (*She walks in beauty* – ‘Вона пливе’, *smiles that win* – ‘посмішка натхненна’, *innocent* – ‘чистої краса’, *sweet thoughts* – ‘думок мрійливих’, *dark* – ‘зле’), опущення (*Of cloudless climes* – ‘Як сонце вдень’, *all that's best* – ‘все’) та цілісне перетворення (*But tell of days in goodness spent* – ‘З небес посланниця вродлива’, *A mind at peace with all below* – ‘В гармонії з собою й в мирі’, *And on that cheek, and o'er that brow* – ‘І усміх цей, і образ той мрійливий’).

Будь-який переклад передбачає певні втрати, часто доводиться вибирати, на що робити акцент: на форму чи зміст. Часто потрібно віддавати пріоритет у збереженні риму та метрики саме тому, що вони так безпосередньо пов'язані з впливом на читача. Важливу роль відіграє й індивідуальний стиль перекладача (вік, національність, професія, особистий досвід, час створення перекладу тощо). При перекладі поезії слід пам'ятати головне завдання перекладача – вплинути на почуття читача як це зумів зробити автор.

Таким чином, переклад є самостійним твором, своєрідним аналізом оригіналу та спробою «заломити» оригінал через призму іншої мови. Цілком ідеальний переклад неможливий, і різні перекладачі, маючи справу з одним і тим же віршем, отримують різні переклади, на різному акцентують увагу, по-різному сприймають і доносять до читача і своє суб'єктивне бачення, однак переклад віршів у жодному разі не можна назвати марним заняттям. Щоб правильно зрозуміти вірш, необхідно його прочитати в оригіналі та дослідити кілька перекладів, адже вони є своєрідними аналізами твору. До того ж ознайомившись із перекладами, можна зрозуміти, що бачать люди у вірші, і чому він є цінним для аудиторії.

Висновки до розділу 3

У розділі 3 наведено приклади застосування трансформацій в оригінальних матеріалах та їх перекладі українською мовою на основі текстів мас-медійного дискурсу та збірок віршів. Виходячи з практичної частини випускної кваліфікаційної роботи, можна відзначити, що переклад поетичних текстів відіграє дуже важливу роль.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок які з лексико-семантичних та граматичних трансформацій були застосовані поетами-перекладачами та у якій процентній відносності. Результати наведені у діаграмах.

Рис.3.1

Рис.3.2

Усього проаналізовано 164 чотири приклади застосування трансформацій. Всього було знайдено 70 лексико-семантичних та 94 граматичні трансформації. З поданих вище діаграм, можна зробити висновок, що для досягнення адекватного перекладу, перекладачі найчастіше застосовують модуляцію, додавання та опущення, рідше вдаються до генералізації, конкретизації, транспозиції та інших трансформацій. Також

важливо брати до уваги національність автора, епоху, стиль написання творів, країну походження та особисті мотиви в процесі перекладу, адже це є першим кроком до створення неспотвореного перекладу.

ВИСНОВКИ

У підсумку дослідження поетичного світу Байрона з погляду лінгвістичного аналізу, можна зробити такі висновки, спираючись на поставлені спочатку завдання. Дослідження художніх особливостей, які притаманні поетичним творам, допомогло нам зрозуміти своєрідність ліричного твору, його стиль, образні засоби, що зустрічаються у поетичних рядках. Виконавши аналіз творчих життєвих етапів Байрона, ми виявили центральні моменти становлення його як поета. Проаналізувавши образні засоби виразності у віршах Дж. Байрона, ми дослідили лексичні та мовні особливості лірики поета.

Були використані порівняння перекладу та оригіналу віршів Дж. Байрона, щоб показати колорит та багатство образних засобів виразності. Проаналізувавши поетичні твори Байрона та переклад його віршів, було виявлено такі особливості: суб'єктивний початок його творів, глибокий трагізм душевних хвилювань, бунтарські настрої ліричного героя, використання як забарвленої лексики так і розмовної мови у поетичних текста оригіналу, створення «байронічного героя».

Джордж Ноел Гордон Байрон був знаковим поетом свого часу, і суттєво виділявся серед сучасників як новаторством у поезії, так і прагненнями до волі і незалежності. Він, представник молодшого покоління британських романтиків, підкорив усю Європу своїм «похмурим егоїзмом». Його твори автобіографічні, просякнуті безнадійністю невідповідності романтичних ідеалів та оточуючих його речей. Його ліричні герої є втіленням його думок та поглядів: вони загадкові, привертають до себе велику кількість людей. Об'єктом нашого дослідження стали переклади великого поета Дж. Байрон.

Творчість поетів-перекладачів популяризувала англійського поета та сприяла його світовій популярності. Над перекладами англійського лорда працювали вітчизняні поети, такі як Д.Паламарчук, І. Наумович, О. Кониський,

І. Верхратський, О. Навроцький, М. Старицький, П. Грабовський, Б. Грінченко, П. Куліш, Леся Українка та інші.

У виконанні якісного поетичного перекладу слід уникати вибору між буквальним та художнім перекладом. Поетичний переклад має однаково передавати як форму, і зміст вихідного тексту. Працюючи безпосередньо з текстом, необхідно звертати увагу як на лексичну сторону тексту, так і на образ, що виражається цією лексикою, а також на настрій, який цей текст повинен передавати за задумом автора.

Теоретичний аналіз літератури дозволив розглянути поняття поетичного тексту в аспекті перекладацької діяльності, а також виділити основні проблеми, з якими стикаються перекладачі у процесі над поетичним текстом. Таким чином, було виділено класифікації перекладацьких стратегій, які застосовуються безпосередньо до процесу перекладу поетичного тексту. Обрано класифікацію перекладацьких трансформацій, необхідну для подальшої роботи з поетичними текстами та їх перекладами. Крім того, на основі аналізу теоретичної літератури виявлено характерні риси та стилістичні особливості романтизму як літературного спрямування та основні засоби створення образності у поетичному тексті та способи їх перекладу.

У другому та третьому розділі було проаналізовано твори Дж.Байрона та їх переклади українською мовою, виконані українськими поетами-перекладачами. У ході аналізу виявлено та описано особливості та основні тенденції застосування перекладацьких стратегій та трансформацій при перекладі метафор, образних порівнянь, епітетів у поетичному тексті.

Серед безпосередньо перекладацьких трансформацій найбільш уживаними виявилися додавання, опущення та транспозиція.

Слід розуміти, що при перекладі поетичного тексту перед перекладачем завжди будуть виникати проблеми. Варто вивчити способи, якими ці проблеми вирішуються, звертаючи при цьому увагу на контекст і особливі обставини, при яких ці способи були використані. Щоб правильно використовувати ці способи,

необхідно розуміти не тільки яка мета їх використання, а й незворотні зміни, яким вони піддають текст. Виходячи з цього, уникати використання лише одного або групи способів, які негативно впливають на передачу будь-якої сторони інформації. Навпаки, необхідно їх комбінувати, щоб у результаті вийшов текст, що відрізняється від оригіналу в декількох дрібницях, а не текст, який був би повністю еквівалентний оригіналу, за винятком одного або двох компонентів, які були б повністю відсутні.

Незважаючи на те, що створення абсолютних критеріїв для оцінки поетичного перекладу неможливо, через те, що при сприйнятті поезії ключову роль завжди відіграватиме суб'єктивна оцінка, пропонується дотримуватися наступних критеріїв:

1. Передача смислової інформації.
2. Передача естетичної інформації.
3. Збереження форми та структури вихідного тексту.
4. Передача образу та настрою, що передаються віршем.

Будь-який поетичний переклад, який передає смислову та естетичну інформацію разом із настроєм, зберігши при цьому форму та структуру вихідного тексту, можна сміливо назвати якісним вже об'єктивно.

У процесі роботи були отримані такі навички:

- вміння визначити оригінальний історико-літературний контекст цього твору;
- вміння виконати аналіз тексту-оригіналу та перекладного тексту;
- вміння виконати художній переклад;
- вміння здійснити редагування перекладного тексту;
- вміння створити власний художній текст.

У цій кваліфікаційній роботі було розглянуто всі завдання, поставлені спочатку. Внаслідок дослідження було проаналізовано лірику Байрона, унікальний характер його творів. Значення перекладів його віршів в історії розвитку англійської літератури і перекладацької майстерності досить велике.

Творчість Дж.Байрона стала справжнім внеском у розвиток літератури. Тільки зіставивши всі викладені нами висновки можна зрозуміти дивовижний та багатогранний поетичний світ Байрона.

У нашому дослідженні ми розробили і запровадили схему аналізу поетичних текстів у перекладацькому ракурсі, що може бути корисним для подальших досліджень поетики у цілому і її перекладацького фокусу зокрема. Для більш ґрунтовного дослідження у майбутньому можуть бути залучені твори інших поетів з різних епох для дослідження специфіки їх перекладу, що дозволить більш ґрунтовно дослідити нюанси перекладу поетичних текстів в цілому, зважаючи на особливості періоду написання твору і розробити сучасний план детального аналізу не тільки художньої, а й інших видів літератури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева И. С. Профессиональный тренинг переводчика. СПб.: Союз, 2001. 288 с.
2. Алефиренко Н. Ф. Коммуникативная ситуация как когнитивно-прагматический фактор порождения поэтического дискурса. Высшая школа искусств и региональных исследований института Академии наук Чешской Республики. Информационный бюллетень. Прага, 2008. С. 68—72.
3. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык. Москва: Флинта, Наука, 2005. С. 89—127.
4. Арутюнова Н.Д. Дискурс. Лингвистический энциклопедический словарь. Москва, 1990. С. 136—137.
5. Байрон Д. Г. «Паломничество Чайльд-Гарольда». Москва: Просвещение, 1994. 560 с.
6. Бархударов Л. С. Тетради переводчика: ученые записки №3. Москва: Изд-во «Международные отношения», 1966. 112 с.
7. Бархударов Л. С. Язык и перевод: Вопросы общей и частной теории перевода. 2-е изд. Москва: ЛКИ, 2008. 240 с.
8. Боровинський І. М. Відтворення образної своєрідності поезій англійських та американських романтиків в українських перекладах. Київ: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2011. С. 7.
9. Брандес М. П. Предпереводческий анализ текста 2001. 224 с.
10. Бутова А. В., Дубских А. И. Особенности поэтического дискурса Н. А. Заболоцкого. Сборник научных трудов. Литература и лингвистика: прошлое, настоящее, будущее. Т 24. № 8. 2014. С. 27—58.
11. Валгина Н. С. Теория текста : учеб. пособ. Москва: Логос, 2004.
12. Виноградов В. А. Идиолект. Москва, 1998. С. 144.

13. Галеева Н. Л. Параметры художественного текста и перевод. Тверь : Твер. гос. ун-т, 1999. 154 с.
14. Гачечиладзе Г. В. Художественный перевод и литературные взаимосвязи. Москва : Наука, 1980. 180 с.
15. Говердовский В. И. Перевод как кривое зеркало духа и культурь народа. Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Хо 500. Харків, 2000. С. 316—320.
16. Гончаренко С. Ф. Информационный аспект межъязыковой поэтической коммуникации. Тетради переводчика. Москва, 1987. 421 с.
17. Гончаренко С. Ф. Поэтический перевод и перевод поэзии: константы и вариативность. URL: www.linguistic.narod.ru
18. Гончаренко С. Ф. К вопросу о поэтическом переводе. Тетради переводчика. 1976. 308 с.
19. Горло Е. А. Универсальная антропоцентрическая модель поэтического дискурса. Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. Дис. Ростов-на-Дону, 2007. Автореферат. 39 с.
20. Евсюкова Т. В. Перевод как формирование интертекстуального лингвокультурного пространства. Вісник Сумського ун-ту. 2002. С. 69—72.
21. Ефимов А. И. Стилистика художественной речи. Москва, 1957. 166 с.
22. Живолупова Н. В. Интерпретация поэтического текста. Современные проблемы изучения : учебное пособие для студентов. Нижний Новгород : Изд-во Нижегородского государственного лингвистического университета им. Н. А. Добролюбова, 2012. 155 с.
23. Задорнова В. Я. Восприятие и интерпретация художественного текста. Москва : «Высшая школа», 1984.
24. Казарин Ю. В. Филологический анализ поэтического текста [Текст] : учебник для студентов филол. спец. вузов. Москва: Академический Проект, 2004 ; Екатеринбург : Деловая книга, 2004. 430 с.

- 25.Ковчак В. О. «Дискурс як чинник суспільного здійснення людини.» Гілея: науковий вісник, 2017. С. 203—207.
- 26.Кожина М. Н. К основаниям функциональной стилистики. Пермь, 1968.
- 27.Коломієць Л. В. Перекладознавчі семінари : методологічно-стильові орієнтири в українському поетичному перекладі від кінця ХІХ до початку ХХІ століття. Київ: Київський університет, 2011. 495 с.
- 28.Комар Р. І. Авторська ремарка як засіб психологізації зображення в художньому дискурсі. Львів : Вид-во ЛНУ імені І. Франка, 2001. С. 252—261.
- 29.Комиссаров В. Н. Лингвистика перевода. Москва : «ЧеРо», 2002. 207 с.
- 30.Коптілов В. В. Актуальні питання українського художнього перекладу. Київ, 1971. 130 с.
- 31.Коптілов В. В. Першотвір і переклад : Роздуми і спостереження. Київ, 1972. 215 с.
- 32.Кружков, Г. Лестница перевода. — *“Литературная газета”*, № 42, 2007, С. 17.
- 33.Кургинян М. С. Джордж Байрон. Москва: ГИХЛ, 1953. 216 с.
- 34.Куртин Ж.-Ж. Зеркало души. История тела: Т. 1: От Ренессанса до эпохи Просвещения. Москва: НЛЮ, 2012. С. 229—232.
- 35.Кусько К. Дискурс іноземномовної комунікації : колективна монографія. Львів : Вид-во ЛНУ імені І. Франка, 2001.
- 36.Лазаренко Л. М. Вступ до перекладознавства. Курс лекцій. Маріуполь, 2004. 139 с.
- 37.Липгарт А. А. Основы лингвопоэтики. Москва : «Диалог-МГУ», 1999.
- 38.Лотман Ю. М. Структура художественного текста. Анализ поэтического текста. Санкт-Петербург: Азбука, 2015. 704 с.
- 39.Макшеева Н. В. Анализ поэтического текста. Омск: ОмГПУ, 2020. 96 с.

- 40.Маріна О. С. Парадоксальність у сучасному англomовному поетичному дискурсі: когнітивно-семіотичний вимір. Дис. Київ, 2016.Автореферат. 434 с.
- 41.Модестов В. С. Художественный перевод: история, теория, практика. Москва: Изд-во Лит. ин-та им. А. М. Горького, 2006. 463 с.
- 42.Москвичова О. А. «Еволюція метаморфози в англійському поетичному мисленні.» Монографія. Херсон: Айлант, 2015. 220 с.
- 43.Назаркевич Х. Основи перекладознавства : в 2 ч. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 298 с.
- 44.Наливайко Д. С., Шахова К. О. Англійський романтизм. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму. Навчальна книга. Тернопіль, 2001. С. 226—233.
- 45.Привалова С. Лексичні засоби поетичної мови. Українська мова і література в школі № 5. Київ,2008. С. 39—44.
- 46.Рашковский Е. Философия поэзии, поэзия философии. Санкт-Петербург: Алтейя, 2016. С. 5—34.
- 47.Рецкер Я. Й. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода. Москва : Аудитория, 2016. 244 с.
- 48.Сидорова Л. И. Хрестоматия по переводоведению. Краснодар : Кубанский государственный университет, 2016. 376 с.
- 49.Тынянов Ю. Н. Проблема стихотворного языка. Москва: Ком Книга, 2007.
- 50.Урнов Д. Байрон. История всемирной литературы: В 9 т. Т.6. Москва: Наука, 1989. С. 100—106.
- 51.Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы) : для институтов и факультетов иностр. яз. : учебное пособие. Москва : Высшая школа, 1983. 303 с.
- 52.Фуко М. Дискурс и истина. Минск: Пропилеи, 2006.

- 53.Харитонов І. Зіставні переклади поезій. Тернопіль : Навчальна книга, 2012. 416 с.
- 54.Чайковский Р. Р. Реальности поэтического перевода (типологические и социологические аспекты). Магадан: Кордис, 2009. 104 с.
- 55.Шевченко І. С., Морозова О. І. Проблеми типології дискурсу. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен*. За заг. ред. І. С. Шевченко. Харків: Константа, 2005. С. 233—236.
- 56.Эткинд Е. Г. “Поэзия и перевод.” Москва: “Советский писатель”, 1983.
- 57.Abbasi J. & S. Manafi. Strategies of Poetry Translation: Reconstructing Content and Form. *Translation Studies*, 2004.
- 58.Bonnefoy Y. Translating Poetry, In R.Schulte and J.Biguenet, 1991. P.186—192.
- 59.Catford C. A Linguistic Theory of Translation. London: Oxford University Press, 1965.
60. Cay Dollerup. Poetry: theory, practice and feedback to theory. *TRADTERM*, 1997. № 4, 1997. P. 129—147.
- 61.Chumak-Zhun I. I. Poetic Concept and its Status in the Typology of Concepts. *Scientific bulletin of Belgorod State University. Humanities. Philology. Journalism. Pedagogy. Psychology*, 2009. P. 11—20.
- 62.Dastjerdi H. Translation of Poetry: Towards a Practical Model for Translation Analysis and Assessment of Poetic Discourse. *Journal of Language & Translation*. March, 2008. P.7—40.
- 63.Frye N. A. A Study of English romanticism. New York : Random House, 1968. P. 180
- 64.Hatim and Mason. Discourse and the Translator. United Kingdom: Longman Group UK Ltd, 1990.
- 65.Holmes J. “Forms of Verse Translation and the Translation of Verse Form”.*The Nature of Translation: Essays on the Theory and Practice of Literary Translation*, The Hague: Mouton, 1970.

66. Krashen S. D. *Explorations in Language Acquisition and Use*, Portsmouth: NH: Heinemann, 2003.
67. Lazim H. G. *Poetry Translation*, 2009.
URL: <http://www.translationdirectory.com/articles/article1362.php>
68. Lefevere A. *Translation, History, Culture: A Source Book*. London & New York: Routledge, 1992.
69. Lipgart A. A. «Irish Melodies» by Thomas Moore: The Linguopoetic Typology of Artistic Texts. Moscow, 2001. P. 161—210.
70. Nair K. *Translating Poetry: Some Basic Problems*. *International Journal of Translation*, 1991. P. 90—97.
71. Newmark P. *Approaches to Translation*, 1981.
72. Newmark P. *A Textbook of Translation*, 1988. P. 164.
73. Nobar N. & Navidpour P. *Translating poetry: based on textual and extra textual analysis*. 2010.
URL: <http://www.translationdirectory.com/articles/article2125.php>
74. Notarius T. *The Archaic System of Verbal Tenses in «Archaic» Biblical Poetry*. *Diachrony in Biblical Hebrew*. Winona Lake : Eisenbrauns, 2012. P. 193—208.
75. Pecheux M. *Analyse automatique du discours*. Paris: Dunod, 1969.
76. Toury G. *The Nature and Role of Norms in Translation*. Cited in James's *Cultural Implications for Translation*, 1978.
URL: <http://accurapid.com./journal/22delight.htm>.
77. Vahid H. D. Hahimshafaii and Jannesaari, Z. *Translation of poetry: towards a practical model for translation analysis and assessment of poetic discourse*. *Journal of Language and Translation*, 2008. P. 7—40.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

78. (ЛСД) — Гром'як Ю.І. *Літературознавчий словник-довідник*. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.

79.(ONODE) — New Oxford Dictionary of English . New York: Oxford University Press, 2001.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- (ДЕ) — Д. Г. Байрон. До Е. URL: <https://lib.com.ua/uk/book/do-e/>
- (ККПЛІВ) — Конкурс на кращий переклад ліричного вірша Д. Байрона
- (НГ) — Каменяр. Новогрецька пісня. URL: <https://kameniar.lnu.edu.ua/?p=3796>
- (ПБ) — поезії Байрона. URL: <http://school132.edukit.kiev.ua/Files/downloads/9-%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%20%D0%97%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%20%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0.pdf>
- (С) — Поетичні майстерні. Д. Байрон. Сутінки. URL: <http://maysterni.com/publication.php?id=39032>
- (УЛС) — УкрЛіб. Д. Байрон. Станси. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=1538>
- “She walks in beauty”. URL: <https://knute.edu.ua/file/MzUwMg==/82927a7b7997d6bdfe01eb7de8f5dc1d.doc>
- (MSID) — G.Byron. My Soul Is Dark. URL: [https://www.poetryloverspage.com/poets/byron/my_soul_is_dark.html#:~:text=My%20soul%20is%20dark%20%E2%80%93%20Oh,cease%20to%20burn%20my%20bra in.](https://www.poetryloverspage.com/poets/byron/my_soul_is_dark.html#:~:text=My%20soul%20is%20dark%20%E2%80%93%20Oh,cease%20to%20burn%20my%20brain.)
- (OTDICMTSY) — On This Day I Complete My Thirty-Sixth Year. URL: <https://genius.com/Lord-byron-on-this-day-i-complete-my-thirty-sixth-year-annotated>
- (P) — Poetry Foundation. Prometheus. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poems/43843/prometheus-56d222b61d799>
- (R) — Remembrance. URL: <https://www.poeticous.com/byron/remembrance-tis-done-i-saw-it-in-my-dreams>

(S) — Scottish Poetry Library. G. Byron, Stanzas. URL: <https://www.scottishpoetrylibrary.org.uk/poem/stanzas/>

(SWB) — Poetry Foundation. Lord Byron. She Walks in Beauty. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poems/43844/she-walks-in-beauty>

(TE) — Poeticous. To E. URL: <https://www.poeticous.com/byron/to-e%E2%80%94>

(TGGB) — Twilight by George Gordon Byron. URL: <https://stihi.ru/2006/07/09-1216>

(TIG) — Englishverse. G. Byron. The Isles of Greece. URL: https://englishverse.com/poems/the_isles_of_greece

(WIDTYLM) — G. Byron. When I Dream That You Love Me. URL: <https://www.poemhunter.com/poem/to-m-s-g-when-i-dream-that-you-love-me/>

Оригінали та переклади поезій Дж. Байрона

<p>1. To M. S. G. : When I Dream That You Love Me</p> <p>When I dream that you love me, you'll surely forgive; Extend not your anger to sleep;</p>	<p>1. Коли сниться мені, що ти любиш мене, Ти на сон мій не гнівайся, любя, —</p>
<p>2. For in visions alone your affection can live,— I rise, and it leaves me to weep.</p>	<p>2. Тільки в мріях я маю те щастя ясне, Кожний ранок — оплакана згуба.</p>
<p>3. Then, Morpheus! envelope my faculties fast, Shed o'er me your languor benign;</p>	<p>3. Любий сон! забори собі силу мою, А мені дай безсилля розкішне,</p>
<p>4. Should the dream of to-night but resemble the last, What rapture celestial is mine!</p>	<p>4. Може, знов, як і в ту ніч, я буду в раю, Ох, яке ж то життя буде пишне!</p>
<p>5. They tell us that slumber, the sister of death, Mortality's emblem is given;</p>	<p>5. Смерть і сон — кажуть люди, — то браття рідні, Сон єсть образ мовчазної смерти,</p>
<p>6. To fate how I long to resign my frail breath, If this be a foretaste of heaven!</p>	<p>6. Коли смерть може дати кращий рай, ніж у сні, То я прагну скоріше умерти.</p>
<p>7. Ah! frown not, sweet lady, unbend your soft brow, Nor deem me too happy in this;</p>	<p>7. Ох! не хмур, моя мила, брівок лагідних, Не гадай, що я надто щасливий!</p>
<p>8. If I sin in my dream, I atone it for now, Thus doom'd but to gaze upon bliss.</p>	<p>8. Коли грішний був сон, — я спокутував гріх:</p>

	Зник без сліду мій сон чарівливий.
9. Though in visions, sweet lady, perhaps you may smile, Oh, think not my penance deficient!	9. Хоч я бачив, кохана, твій усміх у сні, Не карай ти мене за примари!
10. When dreams of your presence my slumbers beguile, To awake will be torture sufficient (WIDTYLM, URL).	10. Після мрій чарівних прокидатись мені — Се страшніше від всякої кари! Дай силу все любити! — Слава! слава! (ПБ:URL)
11. My Soul Is Dark My soul is dark - Oh! quickly string The harp I yet can brook to hear;	11. Мій дух, як ніч... О, грай скоріш! Я ще вчуваю арфи глас
12. And let thy gentle fingers fling Its melting murmurs o'er mine ear.	12. Нехай воркує жалібніш І тішить слух в останній час.
13. If in this heart a hope be dear, That sound shall charm it forth again:	13. Як ще надія в серці спить, Її розбудить віщий спів.
14. If in these eyes there lurk a tear, 'Twill flow, and cease to burn my brain.	14. Як є сльоза. Вона збіжить, Поки мій мозок не згорів.
15. But bid the strain be wild and deep, Nor let thy notes of joy be first:	15. Але суворо й смутно грай, Додай жалю в свій перший звук.
16. I tell thee, minstrel, I must weep, Or else this heavy heart will burst;	16. Молю тебе, заплакати дай, Бо розпадеться серце з мук.
17. For it hath been by sorrow nursed, And ached in sleepless silence, long;	17. Воно в собі терпить давно, Давно вже в ньому вщерть образ,
18. And now 'tis doomed to know the	18. Як не pomoже спів, воно

<p>worst, And break at once - or yield to song (MSID, URL).</p>	<p>Од тяжких мук порветься враз! (ПБ:URL).</p>
<p>19.She Walks in Beauty She walks in beauty like the night Of cloudless climes and starry skies</p>	<p>19.Вона іде, красою оповита Вона іде, як ніч, красою оповита, Немов за-за хмар, як зірка із небес.</p>
<p>20.And all that's best of dark and bright Meet in her aspect and her eyes</p>	<p>20.Вся велич темряви і дивна легкість світла В очах її, дзвенить вогнем чудес.</p>
<p>21.This mellowed to that tender fight Which heaven to gaudy day denies.</p>	<p>21.Від цього полум'я вся ніжність так розквітла, Що тільки з мороком той блиск на хвильку щез.</p>
<p>22.One shade the more, one ray the less, Had half impaired the nameless grace</p>	<p>22.Впаде ще тінь, чи промінець проскочить, І враз інакша, грація мов мара.</p>
<p>23.Which waves in every raven tress, Or softly lightens o'er her face</p>	<p>23.Чорняві пасма плечі їй лоскочуть, Обличчя в світлі теплому, мов чара,</p>
<p>24.Where thoughts serenely sweet express How pure, how dear their dwelling place</p>	<p>24.Замислене: думки свої шепочуть. Настільки чисті і легкі, як пара.</p>
<p>25.And on that cheek and o'er that brow So soft, so calm, yet eloquent,</p>	<p>25.І погляд світлий, майже незбагнений. У ньому ніжність, легкість, спокій сам.</p>

<p>26. The smiles that win, the tints that glow But tell of days in goodness spent</p>	<p>26. А посмішка так світиться натхненно, Ніби сюди її прислали небеса.</p>
<p>27. A mind at place with all below A heart whose love in innocent! (SWB, URL).</p>	<p>27. І якщо щось у світі є священне, То це любові чистої краса! (ККПЛВ, URL)</p>
<p>28. Stanzas When a man hath no freedom to fight for at home, Let him combat for that of his neighbours;</p>	<p>28. Станси Як з рабства не зможеш звільнити свій край, Борись для чужого народу.</p>
<p>29. Let him think of the glories of Greece and of Rome, And get knocked on the head for his labours.</p>	<p>29. Про подвиги Греції й Риму згадай І вмири у боях за свободу!</p>
<p>30. To do good to Mankind is the chivalrous plan, And is always as nobly requited;</p>	<p>30. Служіння добру – найшляхетніша путь, Тож бийся за волю повсюди!</p>
<p>31. Then battle for Freedom wherever you can, And, if not shot or hanged, you'll get knighted (S, URL).</p>	<p>31. А куля і плаха тебе обійдуть, То й честь тобі лицарська буде! (УЛС, URL)</p>
<p>32. The isles of Greece Place me on Sunium's marbled steep,</p>	<p>32. “Новогрецька пісня” Гей, там я на взгір'ї сунійському стану</p>
<p>33. Where nothing, saved the waves and I,</p>	<p>33. Високо, щоб більше людей я не зрів,</p>
<p>34. May hear our mutual murmurs sweep; There swan-like, let me sing and die;</p>	<p>34. Послухаю скорботних пісень океану</p>

	І мій лебединий вторитиме спів...
35. A land of slaves shall ne'er be mine – Dash down yon cup of Samian wine! (TIG, URL)	35. Геть, чарко! Не хочу я твого вина! Країна рабів – не моя вітчизна (НГ, URL).
36. On This Day I Complete My Thirty- Sixth Year 'Tis time this heart should be unmoved,	36. В День Мого Тридцятишестиліття Вгамуйся, серце. Вибив час.
37. Since others it hath ceased to move:	37. Нікого нам не зворушить.
38. Yet though I cannot be beloved, Still let me love!	38. Нехай любов обходить нас, Та нам — любить.
37. My days are in the yellow leaf; The flowers and fruits of Love are gone;	37. Пожовкли днів моїх листки, Засох любові цвіт і плід.
38. The worm—the canker, and the grief Are mine alone!	38. Повзуть скорбота й хробаки За мною вслід.
39. The fire that on my bosom preys Is lone as some Volcanic Isle;	39. Немов вулкан той із жерла, Жирущий племін в груді б'є,—
40. No torch is kindled at its blaze A funeral pile.	40. Та не світильник, то пала Життя моє.
41. The hope, the fear, the jealous care, The exalted portion of the pain	41. Минулі дні тривоги, надій, Любові, ревності, жаги,
42. And power of Love I cannot share, But wear the chain.	42. З кохання весь набуток мій — Сплітає нам.
43. But 'tis not thus—and 'tis not here Such thoughts should shake my Soul, nor now,	43. О поле битви, зброї дзвін, Що славить Грецію мою!
44. Where Glory decks the hero's bier,	44. Вільніший я, ніж Спарти син,

Or binds his brow.	Що ліг в бою!
45. The Sword, the Banner, and the Field, Glory and Greece around us see!	45.Повстань! Еллади лине зов, Зміцни свій дух! Не забувай,
46.The Spartan borne upon his shield Was not more free.	46.Чия у тебе в жилах кров. На бій рушай!
47.Awake (not Greece—she is awake!) Awake, my Spirit! Think through whom	47.Притлуми чуттів невчасних жар І ниці пристрасті круши!
48.Thy life-blood tracks its parent lake And then strike home!	48.Хай вроди згубної пожар Не йме душі!
49. If thou regret'st thy Youth, why live? The land of honourable Death	49.Як шкода молодих років. На жертву волі їх оддай!
50.Is here:—up to the Field, and give Away thy breath!	50.До битви стати час наспів. В борні сконай!
51.Seek out—less often sought than found— A Soldier's Grave, for thee the best;	51.За волю в гордім цім краю Борися всупір долі злій.
52.Then look around, and choose thy Ground, And take thy rest (OTDICMTSY, URL).	52.Знайди в бою і смерть свою. І супокій! (ПБ:URL)
53. Prometheus Titan! to whose immortal eyes The sufferings of mortality,	53. Прометей Титане! У в очах твоїх Відбилось горе і тривоги
54.Seen in their sad reality, Were not as things that gods despise;	54.Земних житців, що гнівні боги Погордно зневажали їх.
55.What was thy pity's recompense? A silent suffering, and intense; The rock, the vulture, and the chain,	55.А що ж. за те дістав, Титане? Лиш скелю, коршака й кайдани, Німе страждання, вічний бран,

All that the proud can feel of pain,	Нестерпний біль роздертих ран, Що Духа гордому уймає...
56.The agony they do not show, The suffocating sense of woe, Which speaks but in its loneliness,	56.Ти стогін, роджений одчаєм, Душив у грудях; щоб той звук Не виказав таємних мук,
57.And then is jealous lest the sky Should have a listener, nor will sigh	57.Знімівши на устах, аж. доки Наглядач неба відлетить,
58.Until its voice is echoless.	58. Щоб мук агонії й на мить Боги не вгледіли жорстокі.
59.Titan! to thee the strife was given	59.Ти боротьбу обрав, Титане,
60. Between the suffering and the will, Which torture where they cannot kill;	60.В двобої волі і страждань, Прийняв ти муки без вагань;
61.And the inexorable Heaven, And the deaf tyranny of Fate,	61.А небо мстиве, невблаганне, І Доля зла — тиран глухий —
62.The ruling principle of Hate, Which for its pleasure doth create	62.І дух Ненависті, який Істот собі на втіху творить.
63.The things it may annihilate, Refus'd thee even the boon to die:	63.І сам їх нищить, сам їх морить, Дали тобі безсмертя в дар.
64.The wretched gift Eternity Was thine—and thou hast borne it well.	64.Та навіть ця найважча з кар Твоєї долі не зламала.
65.All that the Thunderer wrung from thee Was but the menace which flung back On him the torments of thy rack;	65.Змогла добитись лиш проклять Лють Громовладцева од тебе Та що йому готує небо,
66.The fate thou didst so well foresee, But would not to appease him tell;	66.Ти, віщий, не хотів сказати, Хоч погляд твій сказав немало:
67.And in thy Silence was his Sentence, And in his Soul a vain repentance,	67.В нім вирок прозвучав, як грім, І каяттям палив гірким,
68.And evil dread so ill dissembled,	68.Гнітив страхом, аж у правиці

That in his hand the lightnings trembled.	Тремтіли в гніві блискавиці.
69. Thy Godlike crime was to be kind, To render with thy precepts less The sum of human wretchedness, And strengthen Man with his own mind;	69. У тому твій небесний гріх, Що людям зменшив ти страждання, Що світлом розуму й пізнання На боротьбу озброїв їх.
70. But baffled as thou wert from high, Still in thy patient energy,	70. Хай доля зла тебе скувала, Та виклик твій, борня зухвала,
71. In the endurance, and repulse Of thine impenetrable Spirit,	71. Завзяття вогняне твоє, Твій гордий дух і непокора,
72. Which Earth and Heaven could not convulse, A mighty lesson we inherit:	72. Що їх і небо не поборе, Для смертних прикладом стає.
73. Thou art a symbol and a sign To Mortals of their fate and force;	73. Ти людству освітив дороги, Ти — символ віри і тепла.
74. Like thee, Man is in part divine, A troubled stream from a pure source;	74. Як ти, сини людські — півбоги, Струмок ясного джерела.
75. And Man in portions can foresee His own funereal destiny;	75. Хай і провидить люд достоту Нужденний пай свій: і скорботу,
76. His wretchedness, and his resistance, And his sad unallied existence:	76. І горе, і борні тягар, І долю не відкличних мар,—
77. To which his Spirit may oppose Itself—and equal to all woes,	77. Та дух бунтарства — не покути — Найважчі розбиває пута,
78. And a firm will, and a deep sense, Which even in torture can descry Its own concenter'd recompense,	78. І волі людської снага, У муках зрощена, в одчаї. Надії й віри не страчає,
79. Triumphant where it dares defy,	79. Тріумфом виклик зустрічає

And making Death a Victory (P, URL).	І владно смерть перемага! (ПБ:URL)
80.Remembrance 'Tis done!—I saw it in my dreams:	80.Спомин Кінець! То був лиш сон. І враз
81.No more with Hope the future beams;	81.Блідих надій промінчик згас.
82.My days of happiness are few:	82.Щасливих мало днів прожито,
83.Chill'd by Misfortune's wintry blast, My dawn of Life is overcast;	83.Світанок мій вкриває тьма, І душу сковує зима,
84.Love, Hope, and Joy, alike adieu!	84.Любов, надію вщент розбито.
85.Would I could add Remembrance too! (R, URL)	85.Якби ж — і спомини. Якби-то! (ПБ:URL)
86.Twilight It is the hour when from the boughs The nightingale's high note is heard.	86.Сутінки Це час, коли із затінку гілок Лунає дзвінко пісня солов'я.
87.It is the hour when lovers' vows Seem sweet in every whispered word.	87.Це час, коли закохані шепочуть Такі солодкі клятви і слова.
88.And gentle winds and waters near Make music to the lonely ear.	88.І хлюпіт річки, й ніжний трепет вітерця Звучить як музика в покинутих серцях.
89.Each flower the dews have lightly wet, And in the sky the stars are met:	89.І кожну квітку приголубила роса, І зорі пострічались в небесах,
90.And on the wave is deeper blue, And on the leaf a browner hue,	90.І в хвилях зупинилася блакить, І на листочках тьмяна барва спить.
91.And in the Heaven, that clear obscure So softly dark and darkly pure,	91.А в небі загадкова невідомість Так ніжно-темна й лагідно-прозора,

<p>92. That follows the decline of day As twilight melts beneath the moon away (TGGB, URL).</p>	<p>92. Що настає, як день згаса привітний, І тануть сутінки у місячному світлі (С, URL).</p>
<p>93. To E. Let Folly smile, to view the names Of thee and me in friendship twined;</p>	<p>93. До Е. Нехай пихаті й безтолкові Беруть на поглум наш зв'язок,—</p>
<p>94. Yet Virtue will have greater claims To love, than rank with vice combined.</p>	<p>94. Чеснота скорше варт любові, Ніж титулований порок.</p>
<p>95. And though unequal is thy fate, Since title deck'd my higher claims</p>	<p>95. Хай ратні подвиги й походи Мій рід прославили колись,</p>
<p>96. Yet envy not this gaudy state; Thine is the pride of modest worth.</p>	<p>97. Не заздри на герби й клейноди — Своєю гідністю гордись.</p>
<p>98. Our souls at least congenial meet, Nor can thy lot my rank disgrace;</p>	<p>99. За наших душ злиття щасливе Мій рід не знатиме ганьби.</p>
<p>100. Our intercourse is not less sweet, Since worth of rank supplies the place (TE, URL).</p>	<p>101. А в дружбі серце незрадливе — Над ранги, титули й герби! (ДЕ, URL)</p>

SUMMARY

Master's paper "Structural and stylistic peculiarities of poetic texts organization in the translation perspective (based on the G.G.Byron poetry)" is done at the faculty of Germanic Languages and Translation of Kyiv National Linguistic University.

The research is dedicated to the peculiarities of the translation of J. Byron's poetic texts in the period of English romanticism.

Poetic translation is the translation of a poetic text created in one language with the help of a poetic text in the target language. That is, the translator must create a new poetic text that is equivalent to the original in terms of its conceptual and aesthetic information, but, if necessary, uses completely different linguistic, and sometimes even verse forms. Actual information is reproduced to the extent that the form and content allow, the transmission of conceptual and aesthetic information is paramount.

To create a poetic translation, a translator must have literary talent, be able to write poetry, be able to place the original meaning, idea and literary devices in the poetic form of another language. Thus, the poetic form of translation of poetic works can be safely called the pinnacle of artistic translation of the text.

The purpose of this study is to establish the pragmatic and stylistic features of poetic texts in the period of English romanticism, and to determine the features of a translation strategy that ensures the most adequate transmission of its implicit meanings.

Research objectives:

1. Theoretical analysis, work with the theory on this topic.
2. Definition of the concept of a poetic text and its features.
3. Consideration of the types of translation of a poetic text and the scope of these translations.
4. Studying the difficulties of translating poetic texts.

5. Consideration of the features of the translation of poetic texts on the example of translations of John Byron's poems by Ukrainian poets-translators.
6. Drawing up recommendations for the implementation of a poetic translation of a poetic work.

The material for the study was the poetic texts written by J. Byron and their translations made by V. Samiilenko, D. Palamarchuk, L. Ukrainka and others.

The final qualifying work consists of an introduction, contents, three chapters, conclusions, bibliography, list of reference sources, list of data sources and annex.

The introduction substantiates the relevance and novelty of the chosen topic, formulates the purpose and objectives of the study.

The first chapter discusses the concept of a poetic text, its features, types and scope of each type of translation of poetic works, identifies the difficulties that may arise in the translation of poems, and also describes the features of English romanticism poetry in the time of J. Byron.

In the second chapter, respectively, a structural, stylistic and grammatical analysis of the original and translations is carried out according to specified criteria.

In the third chapter, lexico-semantic and grammatical transformations in translation were considered in more detail in order to obtain an adequate poetic text in TL. Also, based on the theoretical base studied in the first chapter, as well as on the experience gained during the practical part of the study, a consistent plan was developed for the implementation of the poetic type of translation of poetic works. An attempt is made to independently translate one of the poetic texts selected for analysis. The third chapter also provides an algorithm and recommendations for performing a poetic translation of a poetic text.

As a result, in Chapter 1, we examined the general theoretical basis for the practical part, namely, we identified the main problems of translating poetic texts, characterized the poetic discourse, and depicted the peculiarities of poetic texts in the period of English romanticism in the poetic texts of J. G. Byron.

In Chapter 2, we described the structural and stylistic features of the original poetic texts and their translations, as well as highlighted the images-symbols depicted by the author and the features of their translation.

In Chapter 3, we applied practical skills and abilities for detailed analysis of the original text and the translation, grammatical and lexical-semantic transformations. We also provided practical recommendations on the application of translation transformations and techniques to achieve adequate translation.

The aim of the study has been achieved - the main features of the translation of poetic texts are considered.

The objectives of the study were implemented:

1. A theoretical analysis was carried out on the topic of translation of poetic texts.
2. The concept of a poetic text and its peculiarities are defined.
3. The types of translation of a poetic text and the discourse of applying these translations are considered.
4. The problems of translation of poetic texts and their solution are studied.
5. The features of the translation of poetic texts are analyzed, taking into account structural, stylistic and grammatical nuances.
6. Compiled own version of the translation of one of the analyzed poetic texts and recommendations for the implementation of the poetic translation of poetic works.

A theoretical analysis of the theory basis showed that the problem considered quite broadly. At the same time, a number of specific issues related to the adequacy of the translation of poetic texts remain poorly developed.

The main artistic function of the poetic texts can be called the reflection of the emotionally influencing component, which has an undeniably important aesthetic value in translation.

A poetic text is forced to obey not only the existing rules of the language in which it is written, but also must take into account such requirements as compliance with certain metro-rhythmic norms, be carefully organized at lexical, phonological, rhyming and ideological levels.

The results obtained show the importance of translation transformations in the course of poetic translation as the marker of author's and translator's identity, as well as the poetic tradition of the country as the embodiment of the conceptual framework. Further investigations into the question of the research may include broadening of the scope of the selected works taken for analysis, as well as introducing additional research angles. Conclusions drawn show the importance of the research from the theoretical and practical point of view, thus opening new investigation horizons.